

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Bakalárska práca

2008

Lenka Svíteková

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Bakalářská práce

Prienik Revolučnej komunistickej ligy na francúzskej politickej scéne od roku 1995

Vypracovala: **Lenka Svíteková**

Konzultant: **PhDr . Lada Šušlíková, PhD.**

Akademický rok: **2007/2008**

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a že som použila len uvedené pramene a literatúru.

V Prahe dňa 18. mája 2008

Lenka Svíteková

Moje poďakovanie patrí

pani PhDr . Lade Šušlíkovej, PhD.

za nezbytnú pomoc pri orientácii projektu a dokončení práce

a

pánovi Michelovi Perottinovi za vnuknutie pôvodnej myšlienky.

Abstrakt

Práca sa zaoberá predstavením Revolučnej komunistickej ligy v rámci francúzskeho politického systému a jeho strán v kontexte jej volebných úspechov dosiahnutých najmä v prezidentských voľbách v roku 2002 a 2007. Cieľom je analyzovať príčiny tohoto úspechu a ich možný dopad na budúci vývoj strany. Ide o snahu determinovať či je možné úspech považovať za dlhodobý a schopný vyvolať nárastovú tendenciu v budúcich volebných konzultáciách, alebo len o vývoj podmienený politickou konjunktúrou.

Analýza sa člení na dve perspektívy. V prvom prípade sa snažím interpretovať význam hlasu pre stranu z pohľadu novej obnovy členskej a programovej základne v interakcii s novými sociálnymi hnutiami. Druhá perspektíva spočíva v analýze politickej konjunktúry na ľavej časti francúzskeho politického spektra a jeho vplyvov na Revolučnú komunistickú ligu.

Résumé

Le présent travail s'intéresse à la présentation de la Ligue communiste révolutionnaire au sein du système politique français et de ses partis dans le contexte des récents succès électoraux qu'elle a obtenus notamment lors des élections présidentielles de 2002 et 2007. Son but est d'analyser les causes de ce succès et leur possible incidence sur l'évolution future du parti. Il s'agit de déterminer si le succès peut être considéré comme durable pouvant mener vers une tendance à la hausse lors des prochains scrutins ou si l'évolution actuelle n'est que la cause de la conjoncture politique.

Nous présenterons l'analyse sous deux aspects. Premièrement nous essayerons d'interpréter la signification du vote pour la LCR du point de vue d'une possible réforme de la base du programme et de la base partisane en interaction avec les nouveaux mouvements sociaux. La deuxième partie se base sur l'analyse de la conjoncture politique gauche française en général et de ses influences sur la Ligue.

Obsah

1. Úvod	str.3
2. Programová obnova	str.8
2.1. <u>História strany</u>	str.8
2.1.1. Od založenia IV. Internacionály po definitívny rozkol s Lambertistami a Bartovou skupinou	str.8
2.1.2. Revolučná nádej mája 1968 a dezilúzia rokov Mitterrandovej vlády	str.9
2.1.3. Obnova stranického aparátu a osoba Oliviera Besancenota	str.12
2.2. <u>Vplyv altermondializmu a „nových sociálnych hnutí“</u>	str.15
2.2.1. Zaradenie do dobového kontextu a do kontextu ambícií LCR	str.15
2.2.2. Prepojenie hnutia ATTAC a LCR	str.17
2.2.3. Ideové vplyvy medzi LCR a „novými sociálnymi hnutiami“	str.21
2.3. <u>Volebné úspechy LCR : podpora volebného programu, protest proti politickému establišmentu či snaha o ovplyvnenie programu tradičnej ľavice?</u>	str.23
2.3.1. Úspech vo voľbách zhládiska druhu a modalít volebnej konzultácie	str.23
2.3.2. Voľba LCR ako protestný hlas proti „neoliberalizmu“ a výstražný signál Pluralitnej ľavici	str.26
2.3.3. Špecifická hlasu pre LCR v rámci extrémnej ľavice	str.27
3. LCR ako jediná skutočne ľavicová alternatíva. Úspech ako produkt politickej konjunktúry	str.30
3.1. <u>LCR versus LO</u>	str.30
3.1.1. Krátka história Lutte ouvrière	str.30

3.1.2.	LCR, LO a modernizácia ideovej štruktúry oboch strán	str.32
3.2.	<u>Dekompozícia Francúzskej komunistické strany</u>	str.34
3.2.1.	Postavenie LCR v kontexte silnej Komunistickej strany	str.34
3.2.2.	Otvorenie politického priestoru naľavo od PS po roku 1989	str.36
3.3.	<u>Kríza Socialistickej strany</u>	str.38
3.4.	<u>Formácia novej jednotnej antikapitalistickej strany?</u>	str.40
3.4.1.	Trojnásobný historický precedent	str.40
3.4.2.	Otázky okolo novej antiliberalnej strany	str.42
4.	Záver	str.44
	Bibliografia	str.46

1. Úvod

Revolučná komunistická liga (*Ligue communiste révolutionnaire*, LCR) sa zaraďuje z hľadiska svojho programu, ktorého cieľom je revolučná zmena spoločnosti, a z hľadiska ideovej referencie na dielo Leona Trockého, do extrémnej ľavice. Ide o jednu z troch francúzskych trockistických¹ strán vzišlých zo IV. Internacionály. Napriek tomu, že je strana prítomná na politickej scéne už viac ako štyridsať rokov, práca sa bude venovať jej vývoju predovšetkým po roku 1995. Tento rok predstavuje totižto v prvom rade prvý patrný nárast volebných skóre od vtedy, čo sa strana pôvodne revolučného zamerania rozhodla podrobiť demokratickému procesu volieb. V druhom rade deväťdesiate roky predstavujú otvorenie strany z ideologického hľadiska tzv. „novým sociálnym hnutiam“ (*Nouveaux mouvements sociaux*)².

Zameranie sa na LCR, a nie na inú formáciu francúzskej extrémnej ľavice vychádza z toho, že sa táto strana zdá byť najmodernejšia napr. vďaka dvojnásobnému kandidátovi v prezidentských voľbách: Olivierovi Besancenotovi; najotvorenejšia z hľadiska prepojenia s „novými sociálnymi hnutiami“. A zo strán extrémnej ľavice vo Francúzsku sa zdá mať najreálnejšiu perspektívu trvalejšieho ukotvenia na politickej scéne ako dokazujú aj výsledky prvého kola prezidentských volieb, ktoré sa uskutočnilo 22. apríla 2007 a v ktorom kandidát LCR dosiahol výsledku 4,08% hlasov s celkovým nárastom okolo 250 tisíc voličov oproti voľbám v roku 2002 a to v kontexte značného

---

¹ Trockistický a trockizmus, tak ako ich chápeme v tejto práci, sa odvolávajú na politickú teóriu vypracovanú Leonom Trockým, ktorý hlásal nutnosť pokračovať v Októbrovej revolúcii, pretože táto bola Stalinom zradená. Emancipácia robotníckej triedy sa nemohla uskutočniť plne, keďže sa zakorenil v ZSSR „parazitický byrokratický režim“, ktorý udržiaval stav faktickej nerovnosti medzi byrokratickou triedou a zvyškom obyvateľstva [Raynaud 2006: 59-61]. Strany vzišlé zo IV. Internacionály sa potom rozdeľujú najmä pochopením dôležitého aspektu trockizmu, ktorým je permanentná revolúcia. Trockij bol presvedčený, že sa proletárska revolúcia musí uskutočniť zároveň na celosvetovej úrovni a nesmie sa spojiť so žiadnou buržoáznou organizáciou, ktorá by ju odvrátila od nastolenia socializmu. Staví sa tak proti Stalinovej teórii revolúcie po etapách a v jednom štáte. Revolúcia v jednej krajine vedie ku jej „zkostrateniu“ [Cosseron 2007: 251].

² Ide o výraz, ktorý sa objavil s sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia a zahŕňa všetky organizácie, ktoré sa neprezentujú ako politické strany. Nechcú sa teda podieľať na politickej súťaži o moc. Ich pole pôsobenia je veľmi široké a obsahuje v sebe tak spoločenské fenomény (feminizmus, antirasizmus, nelegálni imigranti, život v predmetných častiach tzv. „banlieus“) ako sociálne fenomény (nezamestnanosť či problém bývania). Najmä v interpretácii LCR sú tieto hnutia výrazom nových radikalít a je treba využiť ich dynamiku v prospech revolučnej zmeny spoločnosti [Cosseron 2007: 212].

prepadu ostatných extrémne ľavicových kandidátov a PCF a hlavne rekordnej volebnej participácie.

LCR je vrámci francúzskeho politického systému nositeľom dedičstva revolučných udalostí mája 1968, keď Francúzskom otriasli násilné študentské demonštrácie. I keď jej korene siahajú do prvej polovice dvadsiateho storočia, Liga sa sformovala do dnešnej podoby ako dedič a pokračovateľ májových udalostí a väčšina členov jej politického vedenia boli ešte donedávna bývalí aktéri udalostí študentských nepokojov z roku 1968, ktorých politická kariéra sa na nich založila. Od ostatných ľavicových strán sa odlišuje hlásaním radikálneho socializmu, triedneho boja a odmietaním trhovej ekonomiky, ktorú socialisti implicitne uznávajú už od osemdesiatych rokov. Avšak na druhej strane sa participácia jej členov v rôznych asociáciách a „nových sociálnych hnutiach“ podpisuje na väčšej ideovej otvorenosti strany v porovnaní s jej priamim konkurentom Robotníckym bojom (*Lutte ouvrière*, LO), ktorý exkluzívne lpie na diktatúre proletariátu, zatiaľ čo LCR chce len pretransformovať demokratický systém. Nevylučuje teda celkom pluralitný systém [Camus 2006 39-40].

Ako sme už naznačili je politický úspech strany napriek jej dlhej existencii čerstvý. Volebné úspechy, ktoré sa LCR v posledných rokoch podarilo akumulovať, tak vzbudzujú mnohé otázky týkajúce sa dôvodov náhleho vzostupu nie len v politickej ale i v mediálnej sfére, keďže je možné konštatovať prudký nárast mediálnych vystúpení reprezentantov strany najmä v podaní jedného z hovorcov, už menovaného dvojnásobného kandidáta v prezidentských voľbách, Oliviera Besancenota.

LCR sa tak istým spôsobom mení z neznámej mikro formácie, akou bola počas väčšiny svojej existencie, na viditeľného a konštantného politického činiteľa. Svojou systematickou účasťou na všetkých voľbách alebo kampaniach pri príležitosti celonárodného referenda sa Liga rozhodla pre trvalé zaradenie sa do demokratického systému a jeho pravidiel, najmä v podobe volebných konzultácií. Vďaka neustálej podpore, ktorú strana verejne vyjadruje všetkým demonštráciám či štrajkom organizovaným na obranu rôznych sociálnych výhod a proti zatváraniu fabriek

a masívnemu prepúšťaniu zmesťnancov, sa LCR darí udržovať kontinuálnu mediálnu prítomnosť a viditeľnosť, ktorá jej umožňuje postaviť sa ako hovorca pre celú „skutočnú“ ľavicu.³

Na základe týchto vývoja je teda možné konštatovať isté zmeny v ideológii, o ktorú sa strana opiera, tak ako i v taktike, ktorú sa rozhodla adoptovať na uvedenie do skutočnosti programu, ktorý je jej vlastný.

V tejto práci sa budeme zaoberať predovšetkým týmito zmenami. Vo svetle nedávnych politických úspechov a istej popularity Oliviera Besancenota, ktorá ďaleko prekračuje rady politických simpatizantov strany, je nutné položiť si otázku: aká je hĺbka týchto zmien a úspechov a kam môžu stranu priviesť? Akú budúcnosť je možné predpokladať pre túto stranu na základe ich analýzy: podarí sa jej transformovať na štandardnú politickú formáciu, ktorá plne uznáva demokratický reprezentatívny systém a jeho pravidlá, alebo sa jej vývoj zastaví a ostane i naďalej antisystémová mikrostrana bez signifikatívneho vplyvu na politický život krajiny?

V prvom rade sa budeme snažiť determinovať či sa popularita strany zakladá na programovej zmene v porovnaní pozíciami, ktoré obhajovala vo svojich začiatkoch a v čom táto zmena programovej línie spočíva. Od osemdesiatych rokov sa strana venovala aktívnemu zblíženiu sa s rôznymi societálnymi a asociatívnymi hnutiami a nezávislými odbormi. LCR sa tak na rozdiel od svojho tradičného politického rivala LO javí ako omnoho modernejšia a prispôsobivejšia sa problémom novej doby. Je však nutné determinovať či ide o skutočné obnovenie politického programu pod vplyvom týchto hnutí alebo len o „kozmetické“ úpravy v ideológii Ligy, ktoré smerujú predovšetkým k ich ovládnutiu a manipulácii na vlastné ciele.

A pokiaľ volebný vzostup LCR nemôže byť plne objasnený transformáciou jej politického programu, kde je možné hľadať vysvetlenie? Jedným z dôvodov môže byť i rekompozícia ľavého francúzskeho spektra. Je totiž nutné situovať tento vývoj do

---

³ Členovia Ligy sa sami označujú za „skutočnú“ alebo „jedinú“ ľavicu v opozícii voči Socialistickej strane, ktorá podľa nich opustila socialistický ideál a zaradila sa na stranu obráncov kapitalizmu.

historického kontextu kolapsu komunistických režimov v Európe, ktorý sa podpísal do značnej miery na poklese volebných výsledkov Francúzskej komunistickej strany (*Parti communiste français*, PCF) a doviedol ju do hlbkej krízy. Na druhej strane sa dá hovoriť o kríze i v Socialistickej strane (*Parti socialiste*, PS), ktorá sa zmieta vo vnútorných bojoch o vedenie ale i o politickú orientáciu. Pre mnohých tradičných ľavicových voličov sa socialisti príliš zblížili s pravicom a opustili ľavicový ideál sociálneho štátu. V tomto kontexte sa môže pre mnohých javiť LCR ako jediná alternatíva „skutočne“ vľavo, ale dostatočne otvorená pre všetky sociálne kategórie. V tomto prípade sa teda dá predpokladať, že posledné volebné úspechy ani tak nemožno objasniť atrakciou strany a jej programu, ako skôr istou práznotou a dezorganizáciou francúzskej ľavice.

Navyše sa Revolučná komunistická liga rozhodla politicky zúročiť zjednotenia ľavicových prívržencov, ktoré sa odhrali pri príležitosti referenda o Zmluve o Európskej útave v roku 2005 a prezidentských voľbách v roku 2007, keď sa tzv. „antiliberálne kolektívy“ pokúsili zvoliť spoločného kandidáta pre celú „antiliberálnu“ ľavicu. V tejto perspektíve sa zrodila myšlienka na vytvorenie jednotnej ekonomickej antiliberálnej strany, ktorá by reprezentovala politickú ideu nových sociálnych hnutí, nezávislých odborov, ekológov a kohokoľvek, kto sa stavia proti kapitalizmu a jeho fungovaniu a ktorá by umožnila kapitalizovať v celonárodných ale i regionálnych, či miestnych voľbách hlasy, ktorými disponuje⁴ extrémna ľavica ako celok.

Všetky tieto faktory poukazujú na istú mutáciu Revolučnej komunistickej ligy a na zmenu jej pozície na politickej scéne. Do akej miery je však možné hovoriť o jej plnom zaradení sa do politického systému? Je modernizácia, ktorou sa zdá, že strana prechádza dostatočná na to, aby sa javila ako dôveryhodný politický partner či protivník, dostatočne vplyvný a schopný usmerniť politické orientácie na celonárodnej úrovni? Alebo existencia strán ako LCR je len dôsledkom samotnej francúzskej politickej kultúry, ktorá je charakterizovaná silnou konfliktualitou a radikálnosťou politického boja? Radikálne

---

⁴ Je treba pripomenúť, že v prvom kole prezidentských voľbách 2002 dosiahli ultraľavicové strany viac ako 10% hlasov, a podobné, keď menšie a rozdrobenejšie, skóre bolo dosiahnuté i vo voľbách v roku 2007.

idee nachádzajú vo francúzskom voličovi pozorné publikum, čo často prezentuje nemalý handicap pre tradičné systémové strany. Je možné, že je LCR len dôsledkom tzv. „exception française“⁵, ktorá je na príčine originálneho politického života, ktorý sa ani po páde „Železnej opony“ a pacifikácii radikálnych hnutí v ostatných európskych krajinách nevzdáva revolučných ideálov? Vzostup Ligy by sa tak vysvetľoval samotnou francúzskou politickou kultúrou, ktorá potrebuje na svoje plné vyjadrenie radikálne strany, na čo dočasne adoptovala LCR.

Aktuálny vývoj sa dá bezpochyby objasniť každým zo spomenutých faktorov alebo ich vzájomnou kombináciou. Je preto potreba ich hlbšie analyzovať a objasniť do akej miery sa v skutočnosti podieľajú na premene strany a najmä čo ich vplyv v konečnom dôsledku znamená pre budúcnosť LCR. Či sa jedná len o dočasnú priazeň podriadenú kontextu reorganizácie ľavice a sociálnej krízy francúzskej spoločnosti, alebo sa Liga nachádza v procese transformácie na plnohodnotného politického činiteľa so stabilnou voličskou základňou, ktorá by sa mohol konkretizovať v podobe novej „antikapitalistickej“ strany ako relevantného politického činiteľa.

LCR očividne prechádza dôležitými zmenami, ktoré majú vplyv na jej postavenie na politickej scéne. Práca sa vak bude snažiť dokázať, že nepravdepodobné, z dôvodu nedostatočnej ideovej obnovy a veľmi obmedzenej členskej základne, hovoriť o jej ukotvení ako relevantného politického činiteľa. Volebný úspech strany je príliš závislý od politickej konjunktúry na ľavej časti politického spektra, hlasy, ktoré jej voliči dávajú neznamenajú natoľko ich súhlas s volebným programom Ligy ako výstrahu, adresovanú PS. LCR a jej program nie sú chápané ako cieľ sám o sebe, ale ako prostriedok, ktorý sklamaný volič používa pri istých príležitostiach. Pri zmene podmienok sa môže tento volič rýchlo obrátiť na inú stranu, prípadne sa vrátiť k voľbe socialistov.

---

⁵ „exception française“: francúzska výnimka či skôr výnimočnosť

2. Programová obnova

2.1. História strany

I keď sa práca venuje predovšetkým nedávnej histórii Revolučnej komunistickej ligy, je predsa len nutné aspoň sporadicky načrtnúť jej celú históriu od založenia IV. Internacionály až po vznik samotnej Ligy do dnešnej podoby pre objasnenie zmeny jej postojov.

2.1.1. Od založenia IV. Internacionály po definitívny rozkol s Lambertistami a Bartovou skupinou

Už v roku 1930 sa na podnet samotného Leona Trockého konštituovala Komunistická liga (*Ligue communiste*, LC)⁶, ktorá mala uviesť do skutočnosti želanie „Starého“⁷ organizovať „internacionalistickú ľavicovú opozíciu v európskych krajinách“ [Pina 2006: 125]. Od svojho začiatku sa trotskisti zmietajú jednak medzi snahou o zjednotenie so socialistami a extrémnou fragmentáciou trotskistického hnutia, ktoré sa neustále delí a zjednocuje v množstve miniatúrnych organizácií. V roku 1934 vstúpili členovia Komunistickej ligy k socialistom v tej dobe zjednotenými vo Francúzskej sekcii robotníckej Internacionály (*Section française de l'Internationale ouvrière*, SFIO), ktorí ich však po necelom roku v 1935 vylúčili v snahe o bližší kontakt s Komunistickou stranou. Trotskisti sa totiž ako hnutie vytvorili proti stalinizmu, teda teórii socializmu v jednej krajine a konfiškácii moci triedou byrokratov. Ich cieľom je revolúcia na celosvetovej úrovni, boj proti fašizmu a zastavenie vykorisťovania podriadených tried buržoázie.

V rámci trotskistického hnutia medzi jeho hlavnými dobovými protagonistami nasledujú rozkoly, vytvárania nových hnutí a opätovné zjednotenia sa⁸. V roku 1936

---

⁶ Okolo osobností ako Pierre Frank či Raymond Molinier [Pina 2006: 125]

⁷ Trockého prezývka

⁸ Od tridsiatych rokov do konca Druhej svetovej vojny vytvorili trotskisti viac ako desať rôznych skupín a strán, ktorá však nikdy nepresiahli niekoľko stoviek členov [Pina 2006: 126]. Najmä počas vojny sa trotskisti ocitli v

vzniká prvá verzia Komunistickéj internacionalistickej strany (*Parti communiste internationaliste*, PCI), ktorá síce pretrvala len niekoľko mesiacov, ale v nasledujúcich rokoch sa dva-krát znovoobnovila a po skončení Druhej svetovej vojny predstavovala najdôležitejšiu trotskistickú organizáciu napriek tomu, že už v tej dobe sa budúca LO vyvíjala vlastným autonómnym smerom pod vedením Daniela Kornera zvaného Barta⁹ [Pina 2006: 128].

Avšak jednota a zhoda netrvali dlho a už v päťdesiatich rokoch sa objavil nový rozkol jednak z dôvodu, že predpovedaná revolúcia, ktorá mala priniesť pád kapitalizmu sa stále nedostavila a jednak z dôvodu, že nie všetci členovia zdieľali súhlas s taktikou Michela Raptisa zvaného Pablo, ktorý hlásal nutnosť tzv. „entrizmu sui generis“¹⁰ do ostatných ľavicových politických strán a ktorého cieľom bolo ich preorientovať viac „doľava“ a tým ich zbaviť stalinistických tendencií [Charpier 2002: 181]. V roku 1952 sa tak PCI rozdelila na dve časti: na „Väčšinovú PCI“ okolo Pierra Lamberta, ktorý sa postavil proti entrizmu a na „Menšinovú PCI“ okolo Pabla a Franka, ktorá položila základ dnešnej LCR.

2.1.2. Revolučná nádej mája 1968 a dezilúzia rokov Mitterrandovej vlády

Zlomový moment pre LCR predstavujú udalosti mája 1968¹¹. Komunistická revolučná mládež (*Jeunesse communiste révolutionnaire*, JCR), vzišlá z ľavicovej opozície v Únii komunistickej mládeže (*Union des étudiants communistes*, UEC)¹²

---

prudkej neistote voči postuju, aký zaujať k udalostiam, niektorí sa dokonca pokúsili o infiltráciu kolaboračných štruktúr, ktorá však netrvala dlho.

⁹ Barta založil v roku 1940 vlastné hnutie pod menom „skupina Barta“ (*groupe Barta*)

¹⁰ Členovia PCI tak mali aktívne a dlhodobo vstupovať najmä do Komunistickej strany a snažiť sa o ovplyvnenie jej politických orientácií v zmysle trotskizmu.

¹¹ V máji 1968 sa Francúzsko ocitlo na pokraji chaosu z dôvodu početných študentských demonštrácií násilne potlačených políciou. Okupácia Sorbony a strety medzi ľavicovo-anarchisticky a extrémne pravicovo orientovanými študentami v Latinskej štvrti v Paríži neskôr prerástli do pouličných bojov medzi študentami a políciou. Ľavicové strany sa postavili k týmto udalostiam rôzne a mnohé, ako PCF, sa pridali až po vyhlásení generálneho štrajku a spojení študentského hnutia s robotníckym.

¹² Union des jeunesses communistes je študentská politická organizácia založená v roku 1939, ktorá je síce nezávislá voči Komunistickej strane, ale je s ňou úzko spojená.

a ktorá z nej bola orgánmi vedenia vylúčená z dôvodu opozície jej členov voči stalinizmu, sa od začiatku aktívne podieľala na študentských manifestáciách. Z tejto organizácie vzišli zakladatelia a dodnes popredné osobnosti LCR ako Alain Krivine či Daniel Bensaïd, ktorých politická kariéra sa zakladá práve na týchto udalostiach. Zároveň sa odohráva prvá generačná výmena medzi mladými zo JCR a prvotným zakladajúcim vedením Franka a Pabla. V prípade LO či Robotníckej strany (*Parti des travailleurs*, PT) dvoch priamych trotskistických dedičov sa výmena generácií neodohrala dodnes.

Z hľadiska utraťavice sa JCR podarilo vyťažiť z chaotických udalostí mája 1968 omnoho väčší prospech ako napríklad maoistickým formáciám, pre ktoré bola libertárna dimenzia¹³ tejto sociétalnej revolúcie ideovo neprijateľná [Pina 2006: 135]. Trotskisti pochopili študentskú revoltu ako predvoj revolúcie, ktorá na to, aby mohla byť kanalizovaná, potrebovala len silne organizovaný stranický aparát. Avšak vo svetle udalostí, ktoré do hĺbky otriasli režimom V. Republiky, sa vládne orgány rozhodli ďalším nepokojom predísť zákazom organizácií, ktoré boli podľa nich príčinou neporiadku. JCR ako aj PCI a ďalších desať extrémistických organizácií pravice i ľavice boli zakázané a rozpustené vládny dekrétom z 12. júna 1968.

Tento zákaz však ani zďaleka neodradil novú či spôvodnú generáciu PCI od snahy založiť novú stranu, ktorá by sa plne ujala svojej role revolučnej avantgardy. Už v roku 1969 je založená nová Komunistická liga (*Ligue communiste*, LC) zjednotením JCR a „menšinovej PCI“ ako hyperorganizovaná aktivistická organizácia, ktorá sa opierala o Poriadkový orgán (*Service d'ordre*, SO). Tohoto úlohou bolo intervenovať počas pravicových demonštrácií ako kontrademonštrácia, čo sa v podstate odohrávalo ako pouličné strety medzi prívržencami extrémnej ľavice, ich politickým proťajškom a políciou [Charpier 2002 : 283]. V tomto období konca šesťdesiatych a začiatku sedemdesiatych rokov sa aktivizmus Ligy prejavuje prevažne pouličnými stretmi a agitáciou vo fabrikách. Dokonca sa objavili i tendencie, ktoré prekonizovali teroristické

---

¹³ V zmysle uvoľnenia mravov a sexuálnych praktík mládeže

akcie na podrytie „fašistického“ štátu a i iných fašistických režimov¹⁴, ktoré však nikdy neboli uskutočnené. Vrcholom tohoto násilného obdobia bol stret medzi Poriadkovým orgánom Komunistickej ligy a extrémne pravicovým Novým poriadkom (*Ordre nouveau*, ON) 21. júna 1973¹⁵, ktorý viedol k uväzneniu vedúcich činiteľov organizácie Krivina a neskôr Michela Recanatiho, zodpovedného za udalosti a jej opätovnému zákazu a rozpusteniu.

Strana vznikla nanovo v roku 1975 tento raz už pod dnešným názvom Revolučná komunistická liga (*Ligue communiste révolutionnaire*, LCR) a jej hlavnými hovorcami, keďže strana má len kolektívne vedenie a nie je reprezentovaná jedinou osobou, sú v tej dobe Alain Krivine a Daniel Bensaïd. LCR pokračuje v agitčných aktivitách nie len v robotníckej triede, na stredných školách a univerzitách, ale jednou z jej najdôležitejších aktivít je organizácia protestných výborov vo vnútri armády, ktorú označuje za „armádu občianskej vojny“, ktorú sa vládna moc rozhodla vybudovať proti „vnútornému nepriateľovi“ po udalostiach mája 1968 [Charpier 2002: 259]. Hlavným argumentom je prítomnosť armádných jednotiek počas štrajkov, aby mohli „zlomiť“ štrajkujúcich [Charpier 2002: 260] Ako príklad uvádzajú štrajk letových kontrolórov v 1973, ktorí boli počas štrajku nahradení vojakmi. Okrem iného sa Liga snaží bojovať pre zlepšenie podmienok povolancov počas ich vojenskej služby. Tieto aktivity ako aj kandidatúra Alaina Krivina v prezidentských voľbách v roku 1969 a 1974¹⁶ sa však jasne prejavujú ako antisystémové a majú za cieľ destabilizovať režim v najhoršom prípade i násilnou cestou [Charpier 2002: 249].

Napriek tomu, že niektoré európske i francúzske extrémne ľavicové organizácie upadli do terorizmu, Liga sa tejto odchýlke vyhla a presmerovala svoje akcie do čisto

---

¹⁴ V roku 1973 i keď je Liga rozpustená jej členovia vyvíjajú nezpočetné aktivity, medzi nimi aj protest proti prevratu režimu v Čile, niekoľko aktivistov sa ponúklo elaborovať plán na únos čilskeho veľvyslanca vo Francúzsku, ktorý však nebol nikdy uvedený do reality [Charpier 2002: 283]

¹⁵ Neskôr sa ukázalo, že Liga bola obeťou politickej manipulácie vtedajším ministrom vnútra Raymondom Marcellinom, ktorý použil *Ordre nouveau*, aby uviedol trotskistov do ilegality.

¹⁶ Volebná kampaň Krivina sa otvorene vysmieva z « volebnej frašky, elektoralizmu a parlamentného kreténizmu ». Voľby sú podľa neho v dobe Vietnamského konfliktu a pražských udalostí zbytočné demokratické divadlo [Charpier 2002: 249].

politického pola. Pod vplyvom zjednotenia ľavicových síl v hlavne medzi socialistami a komunistami, ktoré v niektorých vzbudili nádej na zmenu spoločnosti cestou volieb a podielania sa na moci, ale i z dôvodu stárnutia členskej základne, ktorá viac ako na revolúciu ašpiruje na normálny profesionálny a rodinný život, sa počas osemdesiatych rokov rady LCR preriedili a táto stratila niekoľkých dôležitých členov, ktorým sa neskôr podarilo spraviť kariéru v PS¹⁷ či v „buržoázných“ médiách¹⁸.

Celkovo pre Ligu, ale i celú extrémnu ľavicu, znamenajú roky vlády socialistov obdobie stagnácie a ústupu do pozadia. Aura udalostí mája 1968 pomaly vyprchala a revolúcia sa zdala byť nedosiahnuteľná a nežidúca. Pracujúci ľud sa zveril do rúk Zjednotenej ľavice (*Union de la gauche*),¹⁹ a trotskistická extrémna ľavica sa zdala byť prebytočná a zastaralá.

2.1.3. Obnova stranického aparátu a osoba Oliviera Besancenota

Pád Železnej opony znamenal pre extrémnu ľavicu novú nádej. V deväťdesiatych rokoch však oslabenie Komunistickej strany profitovalo v rámci ultraľavice²⁰ predovšetkým Lutte ouvrière, ktorej nezlomná kandidátka Arlette Laguillerová prekonala roku 1995 po prvý-krát v histórii extrémnej ľavice 5% hranicu hlasov v prezidentských voľbách. Keďže ale nebolo možné pomýšľať na zlúčenie strán, každá sa snažila prepracovať sa na politické výsledky samostatne.

Na tomto mieste je nutné venovať sa bližšie osobe Oliviera Besancenota, ktorý sa od roku 2002 predstavil dva-krát ako kandidát LCR v prezidentských voľbách, keďže ide

---

¹⁷ Ako príklad môžeme citovať Juliana Draya, ktorý bol dlhoročným funkcionárom v JCR a dnes kandiduje na predsedníctvo PS, či Henryho Webera spoluzakladateľa LCR a riaditeľa redakcie stranických novín Le Rouge (Červený), ktorý tak isto vstúpil do PS a v rokoch 1988-1991 bol predsedom Národného zhromaždenia, dodnes je členom výkonného výboru PS pre otázky školstva a od oku 2004 i europoslanec [Charpier 2002: 292].

¹⁸ Napríklad novinár Edwy Plenel, ktorý akceptoval miesto v Le Monde, prvom francúzskom denníku [Charpier 2002: 292].

¹⁹ Zjednotená ľavica (*Union de la gauche*) bola volebná a vládna koalícia medzi PS a PCF vo voľbách v roku 1981

²⁰ Je dôležité špecifikovať tento fakt, pretože diskreditácia a úpadok PCF z časti preniesli hlasy i na extrémnu pravicu. Briatte F. - Delpeche A. « Qui détient aujourd'hui, dans le système politique français, la fonction tribunitienne ? » <http://phnk.com/files/cm2-scpo-tribunitienne-texte.pdf>

o jeden z elementov, ktorý predstavuje premenu Ligy. Olivier Besancenot má totiž kľúčový podiel na volebných úspechoch, ktoré strana dosiahla najmä vďaka mediálnej sympatii, ktorú sa mu podarilo vzbudiť. Programovým otázkám sa budeme venovať nižšie najmä v analýze interakcií medzi LCR a novými asociatívnymi či altermondialistickými hnutiami.

Olivier Besancenot bol pred svojou prvou kandidatúrou v prezidentských voľbách politicky úplne neznáma osobnosť nie len pre francúzskych voličov, ale i pre radových členov LCR. Napriek tomu sa z neho stal v priebehu niekoľkých mesiacov jeden z najpopulárnejších francúzskych politikov a dnes i najdôveryhodnejší opozičný politik [Equy 2008], ktorý podľa francúzskych občanov najlepšie reprezentuje obnovu ľavice.

Besancenot vstúpil do JCR, mládežníckej organizácie LCR, v roku 1988 a v roku 1991 vstúpil do Ligy. Napriek tomu, že dosiahol titul bakalára histórie na Univerzite Paríž X, rozhodol sa nepokračovať vo vysokoškolských štúdiách a namiesto toho vstúpil do štátnej správy, kde ako poštár pracuje dodnes [Belleret 2002]. V rokoch 1999-2000 pracoval ako asistent europoslancu Alaina Krivina, ktorý ho neskôr predstavil vedeniu strany ako potencionálneho kandidáta, ktorý by mohol reprezentovať stranu v prezidentských voľbách poprvý-krát od poslednej kandidatúry Krivina v roku 1974. Od roku 2002 je Besancenot tak isto oficiálnym hovorcom LCR.

Čomu je možné pričítať úspech mladého poštára? V prvom rade predstavuje obnovu politickej scény svojím vekom, v roku 2002 mal len 28 rokov²¹, v porovnaní s ostatnými poprednými politikmi je teda zďaleka najmladší. Oblieka sa nekonvenčne len do džínsov a trička a ani pri príležitosti televíznych vystúpení nenesí oblek. V druhom rade prieskumy verejnej mienky preukazujú, že Besancenot vzbudzuje dôveru i za hranice vlastných voličov, pretože predstavuje záujmi „bežných ľudí“ [Belleret 2002]. Na rozdiel od Arlette Laguiller, nie je príslušníkom proletariátu a ani sa k nemu nikdy nehlásil. Naopak predstavuje novú triedu zamestnancov sektoru služieb s nízkymi

---

²¹ Do volebnej kampane sa mladý kandidát angažoval ako 27-ročný a svoje 28. narodeniny oslávil len tri dni pred začiatkom prvého kola volieb.

mzdami, študentov príliš kvalifikovaných na prácu, ktorú vykonávajú, pretože nemôžu nájsť post, ktorý by zodpovedal ich kompetenciám alebo ešte mládež z predmestských periférií, ktorá sa cíti dnešnou spoločnosťou odvrhnutá na okraj. Už len osobnosť samotného kandidáta ja teda bytostne moderná vďaka svojmu nekonvenčnému zjavu, ktorý má za cieľ poukázať, že je iba jedným z davu a má rovnaké problémy ako každý obyčajný človek a preto riešenia, ktoré ponúka sú legitímne. Besancenot si dal za úlohu reprezentovať „anonymné masy“ [Belleret 2002] a v postoji, ktorý od začiatku svojej politickej kariéry zaujal, sa dobre včlenil ako predstaviteľ širokej francúzskej spoločnosti, ktorá sa nerozpoznáva v dnešných politických elitách, ktoré sú príliš vzdialené od spoločenskej reality.

Besancenot nie je ani veľký teoretik, či ľavicový intelektuál ako jeho predchodca Alain Krivine. Skôr ako citácie Trotckého, o ktorom dokonca prehlásil, že „nie je isté, že by dosiahol väčší úspech ako Stalin“ [Belleret 2002], radšej používa konkrétne čísla a argumenty, ktoré sú pochopiteľné pre každého i bez toho, aby študovali diela veľkých revolučných ideológov, ktoré už dávno stratili svoju prestíž.

Nová osobnosť strany sa podpísala i na zložení členskej základne. LCR má dnes niečo nad 3500 oficiálnych členov²², ktorých časť vstúpila do strany po volebnom úspechu roku 2002. Členská základňa tak viditeľne omladla, 40% nových členov má menej ako štyridsať rokov, vyrovnal sa pomer medzi reprezentantami štátneho a privátneho sektora a poklesol pomer členov, ktorí pochádzajú zo stredných a vyšších vrstiev [Zappi 2007]. LCR tak prechádza istou demografickou revolúciou, ktorá však nie je bez následkov na jej ideologický základ. Noví aktivisti nevstupujú do Ligy pretože chcú patriť medzi revolučnú avantgardu, ako sa pôvodne strana sama koncipovala, ale pretože ich cieľom je vytvoriť „novú ľavicu situovanú skutočne vľavo“ a pojmi ako komunizmus či trotskizmus nemajú pre nich prílišný zmysel, pretože ich vnímajú ako prežitok minulého storočia. Omladnutie strany symbolicky predstavuje i vyškrtnutie

---

²² Presné čísla nie sú dostupné, 3500 je číslo, ktoré uviedol Alain Krivine počas konferencie na Inštitúte politologických štúdií v Lille 20.4.2007

diktatúry proletariátu z programu LCR v roku 2003 a odstúpenie Alaina Krivina z riadiaceho orgánu strany v marci 2006, ktorý tak stratil svojho posledného pamätníka mája 1968.

Osobnosť Oliviera Besancenota rozhodne nie je jediným faktorom obnovy a relatívneho úspechu, ktorý Revolučná komunistická liga zaznamenáva od konca deväťdesiatych rokov minulého storočia a tento je podmienený i aktuálnou politickou situáciou. Na druhej strane sa však vďaka jeho mediálnej popularite podarilo LCR obnoviť a omladiť svoju členskú základňu. Popularita mladého poštára tak isto poskytuje strane širokú tribúnu na propagáciu jej ideí, keďže je pravidelne pozývaný do celonárodných médií a to nie len pri príležitosti politicky zameraných relácií²³. V neposlednom rade tento postoj prispieva k zlepšeniu „imidžu“ LCR ako seriózneho politického činiteľa, z ktorým je nutné počítať.

2.2. Vplyv altermondializmu a „nových sociálnych hnutí“

2.2.1. Zaradenie do dobového kontextu a do kontextu ambícií LCR

LCR bola vždy tradične ideovo najotvorenejšia zo všetkých troch francúzskych trotskistických strán, ktoré považovali každý iný cieľ ako emancipácia proletariátu ako maloburžoázny a tým pádom zbytočný a nezaujímavý. Liga na druhej strane odjakživa zakladala svojej aktivity na širšej báze, čo jej umožnila najmä stratégia entrizmu, ktorá ju udržovala v spojení s inými myšlienkovými hnutiami a ich vývojom. Už v šesťdesiatych rokoch bola miestom, kde sa kultúrne zmeny a morálne avantgardy prijímali pozitívne [Reynaud 2006: 69]. Nešlo len o tradičné agitácie v robotníckom prostredí, ktoré ich nemohli dostatočne odlíšiť od „stalinistov“, ale aktivisti Ligy usilovne sledovali kultúrne a sociálne evolúcie ako emancipácia žien, vznik ekologických hnutí, radikálnych odborov či opozície voči globalizácii. Z toho dôvodu sa vehementne zapájali do

---

²³ Olivier Besancenot prijal pozvanie do nedeľnej rodinnej relácie, kde moderátor každý týždeň pozýva rôzne osobnosti politického života ale i šoubiznisu. Účasť v tejto relácii dokonca spôsobila nespokojnosť v strane, pretože sa niektorí členovia domnievali, že nie je zlučiteľná s hodnotami, ktoré strana hlása.

najrôznejších ideových bojov ako napr. podpora regionálnych hnutí Korziky či Bretónska, feminizmus a možnosť umelého prerušenia tehotenstva, boj za sexuálnu slobodu, obrana konzumentov „mäkkých drog“ a tradične i antirasizmus či širšie antifašizmus. Krédo akcií strany sa vlastne dá zhrnúť do jednej hlavnej charakteristiky, ktorá sama o sebe rezumuje všetky jej aktivity: obrana bezmocných a utláčaných.

Ideová základňa tak bola vždy rozľahlejšia ako u LO a tým pádom i prirodzene viac pripravená absorbovať nové hnutia modernej doby. Siahala ďalej ako Trockého teória permanentnej revolúcie. Tak isto im entrizmus²⁴ umožňoval šíriť idee LCR i ďalej ako ich oficiálna členská základňa. To znamená, že radový člen LCR je často členom ešte niekoľkých iných asociácií a odborov. Z toho dôvodu sa strane darí byť viditeľnejšia, ale i prístupnejšia ako ostatné omnoho izolovanejšie trockistické organizácie. V neposlednom rade angažovanie sa v sociálnych bojoch, ktoré v dnešnej francúzskej ale i celosvetovej spoločnosti vzbudzujú záujem nás umožňuje LCR byť vnímaná ako relatívne moderná strana napriek komunistickému referentu.

V osemdesiatych rokoch minulého storočia sa započala rekonpozícia ľavice a vznik nových „sociálnych hnutí“: klasické strany odbory strácali členov, zatiaľ čo vznikali radikálnejšie organizácie (napr. SUD²⁵), ktoré sa odmietali zmieriť so stredoľavým posunom ľavice.

V deväťdesiatich rokoch sa orientácia asociatívnych aktivít obrátila smerom na problémy viac sociálneho²⁶ ako sociálneho charakteru. Vznikali hnutia obrany prany

---

²⁴ Entrizmus sa predstavuje ako politická taktika, ktorá podporuje aktívne vstupovanie členov vlastnej strany do iných organizácií, ktoré sú ideovo blízke, ale nie dosť radikálne, či sa prípadne neuberajú « správnym smerom », a ktorej cieľom je v týchto organizáciách šíriť myšlienky strany a snažiť sa tak o to, aby sa im « infiltrovaná » organizácia čo najviac priblížila svojimi akciami.

²⁵ SUD je skratka – solidaire, unitaire, démocratique (solidárny, jednotný, demokratický), toto radikálne odborové hnutie sa vyčlenilo z CFDT (Confédération française du travail Francúzska konfederácia práce) v osemdesiatych rokoch, keď sa táto rozhodla pre stredoľavú viac moderovanú pozíciu a precestu kooperácie s vládou pri implementácii reform.

²⁶ Sociálnym rozumieme fenomén, ktorý sa zaoberá spoločenskými problémami, ktoré môžu byť vyjadrené ako snaha o uznanie a práva pre istú spoločenskú skupinu. Od termínu sociálny problém sa odlišujú i preto, že nejde len o materiálne požiadavky, ale i o uznanie sociálnej skupiny ako takej. Jej špecifická situácia sa odlišuje od ostatných skupín a dáva jej jednotu. Tak isto jej situácia vyžaduje boj za práva, ktorými nedisponuje, ktoré sa však môžu preniesť univerzálne na celú spoločnosť. Takýmito právami sú dobré známe práva žien či právo na rovnosť bez

práv typu „hnutia bez...“ (*Les mouvements „des sans“*: bez práv, bez práce, bez dokladov, bez domova, diskriminovaných kvôli farbe kože či sexuálnej orientácii, nakazených vírusom HIV atď). Tieto hnutia sa snažia koncentrovať na európsku či svetovú úroveň a spolupracovať s podobnými organizáciami v iných krajinách a to nie len z hľadiska viditeľnosti a mediálnej prezencie, ale predovšetkým ako opozant nadnárodných organizácií ako Medzinárodný menový fond, Svetová obchodná organizácia či Európska únia a ktoré sú identifikované ako liberálny nepriateľ, proti ktorému je treba sa postaviť.

LCR sa z hľadiska svojho myšlienkového postavenia obráncu práv „utláčaných“ vrstiev prirodzene zaradila do tohto vývoja. Je však nutné zistiť do akej miery sa jej ho podarilo ovplyvniť, či ním sama bola ovplyvnená a či zaradenie sa do alterglobalizačných hnutí a asociatívnych aktivít môže mať za následok zmenu jej programovej línie. Pre tento účel sa budeme venovať vzťahmi medzi LCR a ATTACom²⁷, keďže ide o jednu z najreprezentatívnejších organizácií tohoto typu.

2.2.2. Prepojenie hnutia ATTAC a LCR

Altermodializmus²⁸ či alterglobalizácia²⁹ je hnutie, ktoré sa vyvynulo na začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia najmä ako reakcia na svetovú finančnú

---

rozdielu farby kože, ale v posledných rokoch sa k ním pridalo právo na bývanie a v diskuzii je i právo na obživu, či práva nelegálnych imigrantov, ktorí nie sú chránení Ženevskými konvenciami na ochranu utečencov.

²⁷ « Association pour la taxation des transactions financières pour l'aide au citoyen » (Asociácia pre spoplatnenie finančných transakcií pre pomoc občanom) organizácia založená v roku 1997 na základe editoriálu v *Le Monde* pod názvom „Odzbrojiť thry“. Nečakane široká odozva viedla žurnalistov pod vedením Bernarda Cassena k založeniu organizácie spolu s inými intelektuálmi, vedcami a asociáciami. Cieľom je „bojovať proti všetkým aspektom dominácie finančnej sféry“. Už od svojho vzniku zaznamenala organizácia značný úspech a jej akcie sa zamerali aj na iné sociálne a viac národné témy ako boj proti nezamestnanosti. Dnes má približne 21 tisíc členov.

²⁸ „Sociálne hnutie, voľná sieť osôb a organizácií, ktoré sa organizujú ako opozícia voči súkromným alebo inštitucionálnym subjektom prekračujúcim národný charakter a stelesňujúcim liberálnu globalizáciu“ [Coseron 2007: 69]

²⁹ Tieto dva pojmy môžu byť považované za synonymá. Rozdiel medzi nimi je skôr lingvistický v tom zmysle, že vo francúzskom kontexte je preferovaný výraz *altermondializmus* (*altermondialisation*), pretože termín *alterglobalizácia* (*alterglobalisation*) je považovaný za anglicizmus. Obidva pojmy sa však stavajú v opozícii voči antiglobalizácii. Pričom v prvom prípade ide o snahu regulovať fenomén globalizácie, predstavitelia antiglobalizačných hnutí agitujú proti jeho zastaveniu.

dereguláciu a proti medzinárodným finančným, obchodným organizáciám ako IMF a WTO, ale i proti nadnárodným firmám, ktoré jeho prívrženci obviňujú z ochudobňovania širokých mas. Toto hnutie, nepredstavuje určitú konštruovanú organizáciu či politickú stranu ale skôr konglomerát indivíduí a skupín, ktoré sa stretávajú pri spoločných protestných akciách pri príležitosti summitov G8 či WTO. Jej hlavný cieľ nie je zastavenie globalizácie ale skôr zmena jej podoby, aby z nej chudobné krajiny a chudobné populácie v bohatých krajinách mali rovnaký úžitok ako privilegované vrstvy a firmy.

S LCR majú tieto hnutia spoločné extrémne otvorené pole tém, ktorými sa zaoberajú. Ich krédo je vlastne otvorenosť pola, na ktorom sa chcú realizovať, zoznam tém a postojov je neustále otvorený a pripravený integrovať novú tematiku zapadajúcu do širokého okruhu opozície voči liberalizmu a obrany „slabších“ a v čo najširšom zmysle slova do okruhu solidarity.

Podľa Marca Lazara, francúzskeho politológa špecializujúceho sa na komunizmus, môže byť altermondializmus považovaný za priameho potomka komunizmu, ktorý sa charakterizuje antikapitalistickým a antiimperialistickým postojom [Lazar 2002: 97]. Úspech nového hnutia je tak vyvstavaný na ruínach PCF a je len jedným zo symptómov úpadku komunistickej strany [Lazar 2002: 218] na základe zmeny či mutácie politického angažmá.

Je teda pochopiteľné, že isté ideologické a doktrínálne „mosty“ viažu LCR (ako privilegovaného reprezentanta extrémnej ľavice) a altermondialistov, keďže sa alterglobalisti dajú veľmi jednoducho situovať na ideologickej ose ľavica versus pravica, od ktorej sa im nepodarilo sa emancipovať. Len 22% odmieta klasické rozdelenie pravica ľavica, 63% sa jasne zaraďuje ako volič ľavice, 26% sa označuje ako „veľmi vľavo“ [Reynié 2007: 190]. Viac ako štvrtina príslušníkov hnutia teda môže byť považovaná za potencionálneho voliča LCR.

Navyše sa vplyv extrémne ľavicových ideí nedá obmedziť len na samotných členov extrémne ľavicových strán, keďže členovia hnutia, ktorí sa ozančili za ideovo

blízkych extrémnej ľavici, sú početnejší ako členovia, ktorí sú zároveň členmi nejakej extrémne ľavicovej strany. Ideovú blízkosť medzi programov LCR a presvedčením členov ATTACu dokazuje i fakt, že 48,4% z nich zaraďuje boj proti liberalizmu medzi hlavné poslania ATTACu, 16,4% považujú združenie ako organizáciu boja proti kapitalizmu, 9,9% všetkých členov je presvedčených, že by im politická strana situovaná na extrémne ľavej časti politického spektra pomohla dosiahnuť väčšej viditeľnosti na politickej scéne [Reynié 2007: 192], prípadne by mohla slúžiť ako tribúna ich ideí.

9,9% z celej členskej základne síce zďaleka nepredstavuje väčšinu, avšak na druhej strane poukazuje, že jeden z desiatich členov ATTACu považuje kapitalizmus za zlý systém, čo v konečnom dôsledku opäť potvrdzuje fakt, že v tomto hnutí je možné čerpať zdroj hlasov. Pre túto menšinu sa angažmá hnutia, ktorého by sa limitovalo len na agitáciu pre efektívnejšiu reguláciu finančných tokov a predchádzanie sociálnym nerovnostiam, môže zdať nedostatočné. Dôsledkom tak môže byť, že členovia ATTACu presvďčení, že poslaním organizácie má byť i boj za hlbšiu zmenu celkového ekonomického systému³⁰, budú buď agitovať pre radikálnejšie postoje celej organizácie, prípadne sa obrátia smerom k politickej strane, ktorá by tieto radikality vyjadrila aktívnejšie a umožnila tak ich propagáciu najmä počas predvolebných kampaní. LCR je dnes nesporným kandidátom na túto funkciu.

Vplyv LCR v hnutí sa ešte viac potvrdzuje vo svetle pomeru členov, ktorí sú zároveň členmi LCR a ATTAC. Členovia Ligy tvoria 1,5% celkovej členskej základne a 9,9% členov, ktorí sú zároveň členmi ATTACu a nejakej politickej strany. Pre stranu ako Komunistická revolučná liga, ktorej členská základňa neprekračuje 3500 členov, ide o viac ako nadpriemernú reprezentáciu. Na porovnanie PS predstavuje 25,9%, Zelení (*Les Verts*) 20,2% a PCF 15,1% [Reynié 2007: 194] členov, ktorí sú zároveň členmi ich strany a ATTACu. Priami konkurent LCR na politickom poli LO je v organizácii takmer neviditeľná.

---

³⁰ Teda opustenie kapitalizmu

Treba tak isto vyzdvihnúť prítomnosť a hlavne nárast členov skupiny odborov „*Groupe des 10*“ či SUD, ktorí sú blízki LCR³¹ i keď nie sú tieto organizácie oficiálne prepojené na úrovni straníckych orgánov. 4,5% členov ATTACu sú dnes členmi tohoto odboru, čo predstavuje 10,8% [Reynié 2007: 194] členov, ktorí sú zároveň členmi nejakého odboru. SUD je tak štvrtý najreprezentovanejší odbor v hnutí po CFDT, ktorá predstavuje 12,1%, Jednotnej odborovej federácii (*Fédération syndicale unitaire*, FSU) 10,7% všetkých členov a Generálnej konfederácii práce (*Confédération générale du travail*, CGT), ktorá zjednocuje 7,8% všetkých členov ATTACu [Reynié 2007: 194]. Tento pomer samozrejme prevažuje jeho vplyv na celonárodnej scéne. V neposlednom rade je nutné spomenúť, že medzi členmi ATTACu dosahuje LCR dokonca 12%³² volebných preferencií.

V neposlednom rade o prepojení LCR s ATTACom svedčí aj osoba Christophea Aguitona, dlhoročného člena vedenia Ligy, spoluzakladateľa odborov Slolidárny, jednotný, demokratický – Pošty telegrami a telekomunikácie (*Solidaire, unitaire, démocratique – Postes télégrammes et télécommunications*, SUD-PTT)³³, kolektívu Dost bolo nezamestnanosti! (*Assez le chômage !, AC!*)³⁴ a ATTACu, kde bol zodpovedný za medzinárodné vzťahy. Tak isto celé vedenie LCR reprezentované najmä Krivinom a Roselyne Vachetaovou verejne podporili založenie ATTACu a neskôr ako europoslanci (v rokoch 1999-2004) sa zúčastnili na veľkom množstve podujatí. Napríklad možno spomenúť 1. Európske sociálne fórum, ktoré sa konalo v Saint-Denis v novembri 2003. Ako súčasť fóra zorganizovali europoslanci LCR spolu s britskými trockystami zo Socialistickej robotníckej strany (*Socialist Workers Party*, SWP) spoločný seminár na tému „Altermondializmus ako kolíska nového internacionalizmu a novej Internacionály pre 21. storočie“. [Reynié 2007: 216] V rámci inštitúcií Európskeho parlamentu boli

---

³¹ Počas svojich štúdií Olivier Besancenot sám založil odborovú bunku SUD v supermarkete, kde si privirábal na financovanie vysokoškolského štúdia.

³² PS 20% a PCF 16% [Reynié 2007: 194]

³³ Základňa organizácie na Pošte a telekomunikáciách, kde sa vytvorila v opozícii voči reformnej CFDT

³⁴ Asociácia, ktorá sa venuje obrane práv nezamestnaných a agituje pre odvážnejšiu politiku tvorenia pracovných miest.

poslanci Ligy členmi Výboru ATTAC a tak isto sa stali členmi poslaneckej medziskupiny pre „Zdanenie kapitálu, dane a globalizácia“ [Reynié 2007: 217]. Na rozdiel od ich kolegov z LO³⁵ sa reprezentanti LCR zaujímali z blízka o altermondializmus a hnutia, ktoré ho predstavujú a považujú stranu i za jeho politické predĺženie či pokračovanie: „rozlet nového hnutia predstavuje novú formu občianskeho a politického angažmá, ktoré pozornosti revolučných poslancov nemohlo ujst“³⁶.

2.2.3. Ideové vplyvy medzi LCR a „novými societálnymi hnutiami“

Medzi týmito dvoma organizáciami existujú dôležité nezhody, ktoré sa prejavili najmä pri hlasovaní o tzv. Dani Tobin³⁷, ktorú sa altemodialisti snažia presadiť ako prostriedok solidarity s chudobnými krajinami. Keď sa v Európskom parlamente hlasovalo o rezolúcii, ktorá mala za úlohu požiadať Európsku Komisiu o zostavenie správy o možnosti nastolenia a efektívnosti takej dane, obidvaja europoslanci za LCR sa zdržali hlasovania a rezolúcia bola krátkou väčšinou odmietnutá. Údajne z toho dôvodu, že rezolúcia nesmerovala k požadovanému cieľu „odzbrojenia trhov“³⁸.

Napriek prítomnosti členov LCR v mnohých asociáciách je ťažké hovoriť o kontrole. Tieto organizácie totiž pozorne strážia svoju nezávislosť a voľné myslenie a nedôverujú žiadnej politickej organizácii, keďže sa obávajú, že sa bude snažiť nad nimi prevziať kontrolu. Nechcú byť manipulované, čo vyplýva aj z ich samotnej podstaty, pretože sa z časti vytvorili v opozícii voči politickej scéne a jej logike³⁹. I z toho dôvodu

---

³⁵ Vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 1999 predstavili LO a LCR spoločnú kandidátku, vďaka ktorej sa im podarilo získať päť poslaneckých kresiel. Tieto boli rozdelené v pomere tri pre LO a dve pre LCR.

³⁶ (máj 2004) „1999-2004 bilancia poslaneckého mandátu. Revolucionári v Európskom parlamente“ In *Rouge Europe Bulletin des député(e)s européens de la LCR*, vol. 8

³⁷ Ide o daň, ktorú navrhol už v roku 1972 držiteľ Nobelovej ceny za ekonómiu James Tobin. Návrh spočíva v zdanení medzinárodných finančných transakcií do výšky 0,05 až 1%, aby sa predišlo špekuláciám.

³⁸ (máj 2004) „1999-2004 bilancia poslaneckého mandátu. Revolucionári v Európskom parlamente“ In *Rouge Europe Bulletin des député(e)s européens de la LCR*, vol. 8

³⁹ ATTAC sa snaží prekonať klasické rozdelenie politickej scény na pravicu a ľavicu a preto sa nechce priamo zapájať do politického boja. Idee, ktoré propaguje, sa adresujú všetkým bez rozdielu na to, či podporujú pravicovú alebo ľavicovú stranu. Prílišne otvorená politická pozícia členov ATTACu takejto nepolitickej taktike odporuje.

bol Aguiton odvolaný zo svojej vedúcej funkcie v ATTACu na základe rozhodnutia vedenia organizácie. Jeho prepojenie s Ligou sa stalo neprijateľné.

Je ťažké determinovať i programové ovplyvnenie. V konečnom dôsledku viac ako partner či inšpiráciu predstavujú altermondialistické hnutia a nové asociácie prostriedok Ligy na propagáciu vlastného a koniec koncov nemenného programu. Kompatibilita s hnutím ATTAC siaha len do tej miery, do akej ide o obranu „utlačaných“, ktorá na koniec vždy konštituovala jednu z priorít Ligy. Čo sa však týka radikálnejších požiadaviek ako je boj proti kapitalizmu a radikálna zmena spoločnosti za pomoci revolúcie, ktorý je najhlavnejšou z priorít LCR, tieto len ťažko prenikajú medzi širšie masy členov altermondialistických organizácií. Ich pozícia je omnoho viac mainstreamová v tom zmysle, že viac ako revolúciu prekonizujú reguláciu a kozmetickú úpravu systému. Cieľom je predísť najväznejším nepravostiam. Ideová cirkulácia medzi týmito organizáciami je tak do značnej miery obmedzená a je nepravdepodobné, že by sa LCR podarilo tieto hnutia dostatočne radikalizovať. Je však nutné naďalej sledovať ich prepojenie v kontexte obnovy členskej základne LCR, ktorá ako sa zdá opúšťa klasický referent komunizmu⁴⁰ v prospech moderovanejšej altermondialistickej rétoriky. Opustenie diktatúry proletariátu ako hlavného cieľa politickej aktivity LCR by tak mohli následovať i iné odnovy programu v zmysle jeho moderácie a priblíženia sa parlamentnej ľavici.

V konečnom dôsledku i keď sa protiglobalizačné hnutia nedajú a nechcú miešať s extrémnou ľavicou, LCR sa podarilo ich využiť nie len na mediálne šírenie jej myšlienok ale i na ich „očistenie“ a získanie si sympatií širších mas [Reynié 2007: 228]. Vďaka novým sociálnym a antiglobalistickým hnutiam sa myšlienky sociálnej rovnosti a protikapitalistické tendencie stali opäť prijateľné, tým že sa ich podarilo oddeliť od istej

---

⁴⁰ V očiach nových priševších členov LCR, ktorí vstúpili do strany po roku 2002 sa neukazuje ako priami cieľ nastolenie komunizmu. Komunizmus ako ideológia tak stráca dominantné postavenie v strane v prospech menej radikálneho angažmá, ktoré sa síce stále zameriava na rovnostajné prerozdelenie ziskov práce v spoločnosti a vo svete ale bez snahy zmeniť systém.

leninistickej politickej konotácie triedneho boja, ktorá bola hlboko zdiskreditovaná stalinistickým režimom v bývalej ZSSR a pádom železnej opony.

2.3. Volebné úspechy LCR : podpora volebného programu, protest proti politickému establišmentu či snaha o ovplyvnenie programu tradičnej ľavice?

Motiváciou tejto práce je i vysvetliť volebné úspechy, ktoré sa podarilo LCR dosiahnuť v posledných dvoch prezidentských voľbách ale i vo voľbách do Európskeho parlamentu a v ostatných miestnych voľbách, ktoré sa konali v marci 2008. Cieľom je analyzovať ich signifikáciu a snažiť sa determinovať, či ide o hlas, ktorý v skutočnosti podporuje volebný program Ligy, alebo ide o hlas, ktorý sa v podstate adresuje iným politickým stranám, či celej politickej scéne. Determinovať zmysel, ktorý v sebe nesie hlas pre Ligu a ktorý mu volič dáva je tak dôležitým ukazovateľom váhy LCR na politickej scéne ako relevantného politického činiteľa ako aj dôležitý ukazovateľ pre jej budúcnosť, čo sa týka pravdepodobnosti jej dlhodobého ukotvenia sa na politickej scéne.

2.3.1. Úspech vo voľbách z hľadiska druhu a modalít volebnej konzultácie

Ako sme už povedali zatiaľ svoje najväčšie úspechy dosiahla LCR v prezidentských voľbách v roku 2002 a v roku 2007, keď jej kandidát Olivier Besancenot nazbieral viac ako 4% hlasov (4,25% v roku 2002 a 4,08% v roku 2007)⁴¹. Prezidentské voľby vo Francúzsku sa odhrávajú na princípe dvojkolového väčšinového systému s jedným volebným obvodom. Hlasy sa tak totalizujú na celonárodnej úrovni, čo vyhovuje hlavne malým stranám, ktoré i keď nemajú šancu vidieť ich kandidáta v druhom kole, môžu merať mieru ich popularity na celonárodnej úrovni. Mierou hlasov, ktoré sa im podarí nazbierať, a ktoré tým pádom budú chýbať konkurentom, tak i priamo

---

⁴¹ Údaje podľa stránky Ministrestva vnútra Francúzskej Republiky
http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/PR2007/FE.html,
http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/PR2002/FE.html

vplývajú na výsledok volieb, pokiaľ má tento rozdiel vplyv kandidáta na postup do druhého kola volieb⁴².

Jediný volebný obvod zohral nepochybne pozitívnu úlohu pre koalíciu LCR-LO i vo voľbách do Európskeho parlamentu (EP) v roku 1999, keď sa im podarilo obdržať dohromady päť poslaneckých kresiel. Výhoda tejto volebnej konzultácie navyše spočíva v tom, že sa odohráva podľa proporčného volebného systému, ktorý je priaznivý pre malé politické formácie. V ostatných parlamentných voľbách sa však tento úspech nepodarilo zopakovať a to i z dôvodu rozčlenenia krajiny na osem menších volebných obvodov, čo stavia opäť prekážky pre malé strany.

V oboch prípadoch je však nutné zdôrazniť i partikulárny charakter, ktorý v sebe tieto voľby nesú v očiach voličov. V prípade prvého kola prezidentských volieb sa časť voličstva snaží „vyslať signál“ kandidátom hlavných politických strán, o ktorých sa predpokladá, že sa kvalifikujú do druhého kola (vo väčšine prípadov ide o kandidáta PS a kandidáta Únie pre ľudové hnutie (*Union pour un mouvement populaire*, UMP)) a ktorým tak chcú naznačiť, že ich program nie je dostatočne uspokojivý. Prípadne sa voliči výberom extrému snažia spôsobiť elektrošok v celom politickom establišmente. Je treba spomenúť i fakt, že prezidentské voľby sa koncentrujú viac na konkrétne osobnosti ako na stranické aparáty a programy. Kandidát, ktorý disponuje pozitívnym „kapitálom sympatie“ má tak väčšie šance nazbierať hlasy [Reynié 2007: 54].

Voľby do EP sa taktiež vyznačujú svojím špecifickým charakterom. V očiach voličov nemajú priamy vplyv na politické dianie v krajine a tak ich niektorí voliči využívajú na vyjadrenie nesúhlasu s aktuálnou politikou v krajine [Pina 2006: 141]. Namiesto toho, aby využili svoj hlas „užitočným“ spôsobom výberom strany, ktorá i keď

---

⁴² Ako príklad je možné uviesť neúspech Lionela Jospina postúpiť do druhého kola prezidentských volieb, zatiaľ čo celá extrémna ľavica totalizovala viac ako 10% všetkých hlasov. Neúspech socialistického kandidáta Lionela Jospina v 2002 spočíval nie len v masívnej neúčasti v prvom kole, ale tak isto v presune ľavicových hlasov viac do ľava a to najmä hlasov tzv. ľudových vrstiev: robotníkov, štátnych zamestancov a zamestnancov nižších príjmových kategórií ako aj prvovoličov a mladých voličov s nižším ako vysokoškolským vzdelaním. Robotnícke kategórie a voliči z nižším vzdelaním preniesli svoj hlas predovšetkým na LO, LCR dali svoj hlas najmä malí voliči a voliči zamestnaní v štátnej správe či nízkoпрíjmové kategórie zo sektora služieb [Pina 2006: 146-149].

nesplňuje všetky ich očakávania, vystihuje približne ich politické presvedčenie, preferujú dať svoj hlas stranám s radikálnym programom a tým vyjadriť svoj ideál.

Túto anýlu potvrdzuje i značný neúspech LCR presadiť sa vo voľbách do Národného zhromaždenia⁴³, ktoré sa odohrávajú na základe dvojkolového väčšinového hlasovania. Pri tejto príležitosti je Francúzsko rozdelené na 577 volebných obvodov⁴⁴. Každý obvod volí svojho poslanca. Tento typ konzultácie vyžaduje širokú členskú základňu, dobrú implementáciu na celonárodnej úrovni a disponibilitu dôležitých miestnych osobností. Navyše číselná klauzula 12,5%, ktoré musí kandidát dosiahnuť v prvom kole, aby sa mu umožnilo postúpiť do druhého kola, znevýhodňuje marginálnych kandidátov a napomáha koncentrácii hlasov na mainstreamových kandidátov hneď od prvého kola.

V tomto kontexte sa teda javí volebný úspech LCR ako relatívny a značne podmienený druhom a modalitou volebnej konzultácie, čo potvrdzuje i analýza motivácií jej voličov. Extrémna ľavica sa však stáva spôsobom ako legitímne vyjadriť svoj politický názor. Na druhej strane situácia z posledných miestnych volieb, ktoré umožnili LCR zdvojnásobiť počet zvolených členov mestských rád oproti predchádzajúcemu volebnému obdobiu, naznačuje jej prienik do miestnej politiky, čo v budúcnosti môže modifikovať i jej celkové postavenie na politickej scéne v dôsledku dobrého zakotvenia na miestnej úrovni. Toto je ale dosiahnuteľné len signifikatívnym rozšírením členskej základne na celoštátnej úrovni, ktoré by strane umožnilo mobilizovať sa a byť viditeľná na celom území Francúzska vďaka sieti miestnych buniek schopných zostaviť kandidačné listiny do volieb.

---

⁴³ Vo voľbách 2002 zhromaždila strana 320 tisíc hlasov, čo je len štvrtina hlasov, ktoré získala v prvom kole prezidentských volieb. Vo voľbách 2007 sa jej skóre takmer zdvojnásobilo na 529 tisíc hlasov, avšak ani jeden z jej kandidátov sa nekvalifikoval do druhého kola. [Liégard 2007]

⁴⁴ Internetová stránka francúzskej administrácie <http://vosdroits.service-public.fr/F1943.xhtml>

2.3.2. Voľba LCR ako protestný hlas proti „neoliberalizmu“ a výstražný signál Pluralitnej ľavici

Úspech extrémnej ľavice, ktorý sa dnes kryštalizuje do podoby LCR súvisí s transformáciou ideologických referencií po páde berlínskeho múru. Ekonomická alternatíva liberálneho systému sa zdá byť nedosiahnuteľná, prejavujú sa dôsledky ekonomickej krízy začiatku deväťdesiatych rokov a široké vrstvy obyvateľstva nižších príjmových kategórií nenachádzajú na politickej scéne reprezentantov, v ktorých by sa mohli rozpoznať a ktorí by predstavovali ich záujmi. Dôsledkom je oddialenie nás od politiky, dezilúzia a „kríza dôvery v politiku“ a politické riešenie problémov občanov. Vzostup extrémnej ľavice súvisí z nástupom tejto politickej krízy.

Rozdelenie na pravicu a ľavicu z pohľadu voliča je nejasné, volič nenachádza zásadné rozdiely v programe hlavných kandidátov tradičnej pravice(UMP, UDF⁴⁵) a ľavice (PS) navyše sa do jeho postoja premieta i zásadné odmietanie liberalizmu a globalizácie a obrana sociálnych výhod. V tomto kontexte sa volebné heslo LCR „Naše životy majú väčšiu hodnotu ako ich zisky“ („Nos vie valent plus que leurs profits“) javí veľmi výstižné a vyjadruje bez možného omylu zásadnú opozíciu medzi vykorisťovanými a vykorisťovateľmi.

Hlavný zdroj hlasov pre extrémnu ľavicu pochádza z rozdielu medzi ponukou a dopytom na politickej scéne. Zatiaľ čo volič očakáva, že sa politici budú aktívne snažiť riešiť jeho každodenné problémy ako nárast cien potravín či nájomného, stretáva sa s veľkou dezilúziou a pocitom, že politici nechápu je preokupácie. Keďže sa politický presonál obmieňa len veľmi málo, volič nadobúda presvedčenie, že sa vlastne nič nedeje [Pina 2006: 152]. Nedôvera a podozrenie voči politickému personálu sú vysoké.

---

⁴⁵ Zväz pre francúzsku demokraciu (*Union pour la démocratie française*, UDF) je stredo-pravá formácia. V roku 2007 sa rozdelila na dve samostatné hnutia Demokratické hnutie (*Mouvement démocratique*, MODEM) a Nový stred (*Nouveau centre*, NO).

Hlas pre extrémnu ľavicu je stále predovšetkým protestný a zakladá sa na odmietaní ekonomického liberalizmu⁴⁶, ktorým sa volič cíti byť ohrozený. Priemerný volič LCR v roku 2002 bol otvorený imigrácii, považoval kapitalizmus za nebezpečný, označoval sa za anti-liberála v ekonomickom zmysle slova a žiadal silný zásah štátu do regulácie trhov. Išlo prevažne o mladých voličov, ich vek neprekračoval 35 rokov v 45% prípadov [Reynié 2007: 142]. LCR sa tak podarilo zaujať globálne mladších voličov ako jej konkurentovi LO. Čo sa týka vzdelania 50,5% malo vysokoškolský diplom [Reynié 2007: 141].

Avšak volebný hlas pre LCR je len z malej časti hlas pre stranu a jej program: prevažná väčšina voličov (68,5%), ktorá hlasovala pre Besancenota v 2002 pochádza buď z voličskej základne PS (41,5%) alebo zo strany Zelených (15,5%) prípadne PCF [Reynié 2007: 149]. Voliči, ktorí „dezertovali“ klasické strany, sa charakterizujú vysokou mierou nedôvery voči politickému establišmentu (54,5%) v porovnaní s prívržencami Pluralitnej ľavice (27%) [Reynié 2007: 150]. Hlas pre LCR tak vyjadruje sankciu a odmietnutie parlamentnej ľavice. Nejde ale o jej definitívne odmietnutie, ako skôr o náznak akým smerom by sa mala programovo uberať. Ide teda o hlas, ktorý má v prvom rade za cieľ ovplyvniť politiku socialistov. Po voľbách v roku 2002 len 9,5% opýtaných odpovedalo, že budú voliť LO alebo LCR v najbližších voľbách a 78,5% predpokladalo, že v najbližších voľbách budú opäť voliť tradičnú ľavicu [Reynié 2007: 150].

2.3.3. Špecificita hlasu pre LCR vrámci extrémnej ľavice

Ako sme videli v predchádzajúcej časti, hlas pre LCR sa javí ako primárne protestný hlas. Ak je však možné determinovať jeho špecificitu v porovnaní s hlasmi pre iné extrémne ľavicové strany, charakteristika tohoto voličstva môže indikovať pravdepodobnosť, že sa jeho výber zopakuje i v budúcich voľbách.

---

⁴⁶ Teda na kapitalizme založenom na voľnej súťaži a nezasahovania štátnej moci do fungovanie trhov.

Už sme uviedli, že v porovnaní s LO ale i s PCF je voličstvo LCR vekovo mladšie, z 18% je v roku 2002 prvovoličom, čo však viac ako téza revolučnej mládeže vysvetľuje sympatia a nízky vek mladého kandidáta [Pina 2006: 148]. Okrem iného to svedčí aj o blízkosti so študentskými kruhmi a intelektuálnymi kruhmi najmä vďaka aktivite JCR a postmaterialistickej a antiglobalistickej tématike. Do istej miery priťahuje LCR aj mladých poľnohospodárov, čo odráža fenomén Bové⁴⁷ a antiglobalistickú a ekologickú tématiku, či ekonomickú neistotu poľnohospodárov. Dá sa teda predpokladať, že viac ako o ideový hlas, ide o hlas sympatizačný, ktorý sa ľahko môže preniesť v budúcich voľbách na iného „sympatickejšieho“ kandidáta.

Čo sa ale týka výberu programu, špecificita extrémne ľavicových voličov existuje len v rámci porovnávania extrémnej ľavice a pravice. V rámci ľavicových strán sa rozdiely strácajú a to najmä v prípade LCR. Táto je v priamej konkurencii s PCF a Zelenými. Indikátory pravdepodobnosti hlasu pre LCR, PCF a Zelených na základe hodnotovej škály antiliberálnych hodnôt sú takmer identické. Z hľadiska hodnôt je hlas pre extrémnu ľavicu ľavicový hlas ako každý iný, pretože rozdiely vo vnútri širokej ľavice sa strácajú. Tento hlas je teda veľmi mobilný.

Na druhej strane sa v prezidentských voľbách v roku 2002 potvrdzuje rozdiel medzi LO a LCR. Zatiaľ čo sa voliči LCR zhodujú v hodnotách s PCF a približujú sa tak tradičnej ľavici, LO sa izoluje, čo sa týka uzavrenosti voličstva (odmietanie imigrácie, konzervatívne postoje ohľadne authority) ale i antiliberálnych postojov. V každom prípade 60% voličov, ktorí sa rozhodli dať svoj hlas LCR tak učinili pretože podľa nich kandidát stelesňoval zmenu [Pina 2006: 149]. Tým že sa výsledok potvrdil i v posledných prezidentských voľbách sa dá povedať, že nejde len o prínos samotnej postavy Olivieria Besancenota, ktorý sa medzi časom stal notoárnou politickou osobnosťou, ale aj o prínos

---

⁴⁷ José Bové, vlastným menom Joseph Bové, je jedna z popredných francúzskych osobností altermodializmu a poľnohospodársky odborový aktivista. Preslávil sa najmä svojimi akciami občianskej neposlušnosti v boji proti geneticky modifikovaným organizmom (GMO). V prezidentských voľbách v roku 2007 sa predstavil ako antiliberálny kandidát a získal 1,32% hlasov (podľa stránky Ministerstva vnútra Francúzskej Republiky http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/resultats-elections/PR2007/FE.html).

politického diskurzu, ktorý je omnoho otvorenejší ako diskurz jej konkurenta LO, ktorá sa bezo zmeny obracia predovšetkým na upadajúcu robotnícku triedu.

Problém ale môže pôsobiť fakt, že 40% voličov Besancenota sa rozhodlo na poslednú chvíľu [Pina 2006: 149], čo svedčí o probléme toto voličstvo si zachovať i v budúcnosti.

Paradoxne však môžeme pozorovať začiatok formácie trvalej voličskej základne. I napriek tomu, že ide často o protestný hlas, voliči LCR predstavujú najvyššie percento ztotožnenia sa s kandidátom, ktorý predstavuje stranu vo voľbách spomedzi všetkých politických strán [Reynié 2007: 148]. Tak isto ide o jednu z mála politických „rodín“ ktorej proporcia sympatizantov stúpa (i keď veľmi skromne). Môžeme to z časti pričítať extrémne úspešnej adaptácii na mediálnu sféru, ktorá zďaleka prekračuje ich váhu vo voľbách⁴⁸, ale predstavuje potenciál do budúcnosti. Popularita Oliviera Besancenota, ale i jeho myšlienok sa potvrdila i v posledných prezidentských voľbách, keď sa tento umiestnil ako piaty najúspešnejší kandidát a zaznamenal zďaleka najvyššie skóre z extrémnej ľavice (a po PS druhé ľavicové skóre!) a to i v kontexte obáv, že sa zopakuje situácia z roku 2002, keď sa do druhého kola dostal na úkor socialistov extrémne pravicový kandidát Jen-Marie LePen. LCR nie len že zanechala za sebou svojich konkurentov LO, PCF či Zelených, ale navyše ako jediná z týchto formácií ešte v počte hlasov zvýšila svoj výsledok⁴⁹.

Avšak i vo svetle tohoto, pre stranu extrémne pozitívneho vývoja, je nutné zdôrazniť, že sa jej zatiaľ nepodarilo konštituovať plne autonómne zdroje voličov a hlasy, ktoré sa jej podarí nazbierať závisia do veľkej miery od pozície tradičnej parlamentnej ľavice. V prípade, že sa PS vydá príliš do centra, riskuje, že sa časť jej tradičného voličstva

---

⁴⁸ Prieskum verejnej mienky uskutočnený v roku 2003 uvádza, že 41% opýtaných si myslí, „že extrémna ľavica hrá pozitívnu úlohu na politickej scéne, pretože sa zaoberá problémami, o ktoré sa iné politické strany nestarajú“ [Pina 2006: 144]

⁴⁹ Vo voľbách 2002 získala LCR 1 210 572 hlasov, v roku 2007 to bolo 1 498 581 hlasov. Percentuálne skóre sa javí nižšie z dôvodu väčšej účasti voličov.

obrátí smerov viac doľava a to v kontexte upadajúcej Komunistickej strany môže znamenať trvalý prínos nespokojných pre LCR. V prípade, že sa PS vráti k viac sociálnej politike, extrém by mal byť o hlasy ochudobnený, čo sa samozrejme netýka klasického „tvrdého jadra“, ktoré i keď nie je početné je extrémne verné.

3. LCR ako jediná skutočne ľavicová alternatíva.

Úspech ako produkt politickej konjunktúry

Druhá časť práce sa bude zaoberať vzťahmi LCR a iných strán a postavením LCR na francúzskej politickej scéne v kontexte ľavicových strán.

3.1. LCR versus LO

3.1.1. Krátka história Lutte ouvrière

Lutte ouvrière je tak ako LCR politická strana, ktorá sa hlása k trotskistickej ideológii. Názov Lutte ouvrière sa vlastne vzťahuje na noviny vydávané organizáciou Komunistická únia (*Union communiste*, UC), avšak tento názov bol postupne v očiach verejnej mienky a politických pozorovateľov nahradený názvom Lutte ouvrière⁵⁰. Ide o najoriginálnejšiu a zároveň najortodoxnejšiu z trotskistických francúzskych strán.

Na rozdiel od LCR, LO⁵¹ sa ešte pred druhou svetovou vojnou oddelila od VI. Internacionály a od roku 1944 ju neuznáva [Pina 2006:]. Napriek tomu, že obidve strany sa považujú za trotskistické a viedli spoločne volebnú kampaň pri viacerých príležitostiach⁵², rozdiel medzi nimi je bytostný a je dôvodom, pre ktorý sú hlbšia spolupráca či spojenie sa do jednej strany vylúčené.

LO sa i dnes, tak ako od svojho vzniku, zameriava výlučne na robotnícku triedu [Reynaud 2006: 65]. Základ jej politickej práce sa nachádza vo fabrikách, kde členovia strany pravidelne rozdáva informácie letáky a agitujú v prospech boja robotníkov za

---

⁵⁰ I pri príležitosti volebných konzultácií sa kandidát predstavuje ako kandidát LO a nie Union communiste.

⁵¹ Vtedy pod názvom Union communiste internationaliste

⁵² Pri príležitosti volieb do EP v roku 1999 a 2004. Na miestnej a regionálnej úrovni predstavujú LCR a LO spoločné kandidátky podľa dohôd lokálnych buniek oboch strán, spolupráca ale nie je systematická na celoštátnej úrovni.

vlastné práva. Tak isto účasť na protestných akciách je podmienená tým, či sú spojené s robotníckou triedou, pretože podľa doktríny strany sa každá iná akcia mýli v celi.

Originálny je aj spôsob organizácie tejto politickej formácie. Navonok ju reprezentuje mediálne dobre známa zamestankyňa Cr dit Lyonnais a mnohonásobn  kandidátka v prezidentských voľbách Arlette Laguillerová.  o sa však týka skutočného vedenia strany, toto je plne v rukách Roberta Barciu zvaného Hardy alebo Roger Girardot, ktor  je jedným zo zakladateľov Medzinárodnej komunistickej  nie (*Union communiste internationaliste*, UCI), z ktorej LO vzišla. Jeho existencia bola verejne odhalen  až v roku 2003 vďaka intenzivnemu mediálnemu tlaku [Cosseron 2007: 100].  lenovia LO musia dod iavať pr sn  pravidlá v správaní a venovať v a sinu času práci pre organizáciu. Strana celkovo funguje pod istým rúškom tajomstva, ako keby sa musela skrývať v ilegalite.

LO je vlastne prv  a najd le itej  partner ako aj rival pre LCR. Partnerstvo funguje od dev tidesiatych rokov, odkedy strany zostavujú spoločn  kandidátske listiny vo voľbách, ktor  su organizovan  na propor nom princípe. Avšak vo voľbách, ktor  sa odohrávajú na základe v a sinov ho systému, a to najmä voľba prezidenta republiky, sa ka d  z organizácií reprezentuje sama. A to napriek tomu, že spoločn  kandid tura by im pomohla prekro it hranicu 5%, čo znamená, že by mali nárok na preplatenie časti volebných výdajov.

3.1.2. LCR, LO a modernizácia ideovej štruktúry oboch strán

V  om teda spo iva rozdiel medzi týmito dvoma stranami, ktor  sa navonok hlásia k tej istej ideológii? V  om spo iva úspech, ktor  zaznamenala LCR v posledných prezidentských voľbách na úkor LO, ktorej sa doteraz darilo nazbierať najviac voličských

hlasov zo všetkých trotskistických strán⁵³? V odpovedi na tieto otázky môže spočívať i vysvetlenie nedávneho prieniku LCR na celkovej francúzskej politickej scéne.

Ak sa zameriame na publikum, ktoré sa strany snažia osloviť, je jasné, že sa zameriavajú na rozdielných poslucháčov. Zatiaľčo LO dodržiava tvrdú programovú líniu, podľa ktorej len robotnícka trieda môže byť na počiatku revolúcie a novej spoločnosti, Liga sa už dlhšie rozhodla otvoriť svoj horizont na omnoho širšie masy. Ako sme už spomenuli LCR sa venuje už od osemdesiatych rokov účasti na rôznych asociáciách, odboroch a kolektívoch na obranu najrôznejších spoločenských kategórií od ilegálnych imigrantov po bezdomovcov a nezamestaných.

Lutte ouvrière sa len zriedkakedy pripája do protestných akcií, pričom dokonca často kritizuje ostatné komunistické strany za ich postoje, ktoré sú podľa nej „výrazom maloburžoáznej snahy o zmätok“ [Cosseron 2007: 198]. Na druhej strane sa zdá, že LCR pochopila, že uzavretie sa do programového sektarizmu, najmä v kontexte hlbokých spoločenských zmien⁵⁴, nie je taktika, ktorá by mohla viesť k úspechu. I preto je možné pozorovať vo vyjadreniach hovorcov organizácie snahu o oslovenie čo najširších mas, ktoré majú zahŕňať i strednú a vyššiu strednú triedu⁵⁵ ako aj vyškrtnutie z programu diktatúry proletariátu, ktorá zostáva pre LO cieľom.

Zdá sa tak, že pozícia LCR, ktorou sa snaží o dosiahnutie širokého konsenzu všetkých organizácií extrémnej ľavice ale i o zaujatie spoločenských vrstiev, ktoré a priori nepatria do sféry jej vplyvu, sa vyplatila, keďže v posledných prezidentských voľbách Olivier Besancenot po prvý-krát obdržal ďaleko viac hlasov ako jeho

---

⁵³ Vďaka kandidatúre Arlette Laguillerovej prekročila LO v prezidentských voľbách v roku 1995 a 2002 symbolickú hranicu 5% hlasov.

⁵⁴ Z dôvodu zmien v organizácii ekonómie a jej vývoji ako napr. delokalizácia fabriek do krajín z lacnejšou pracovnou silou, ale i neustála terciarizácia ekonómie sú príčinou kontinuálneho úpadku počtu reprezentantov robotníckej triedy v dnešných dňoch. Podiel robotníkov spomedzi celej aktívnej populácie od sedemdesiatych rokov minulého storočia neustále klesá z približne 37% na dnešných 22% [INSEE]. Okrem iného je dnes ťažko hovoriť o homogénnej robotníckej triede, ktorá by mala spoločné ciele a názory a to najmä z dôvodu systemtickej likvidácie celých industriálnych odvetví ako oceľiarstvo či baníctvo [Frederic 2001].

⁵⁵ Pri príležitosti vystúpenia v televíznej relácii Ripostes na TV5, Olivier Besancenot vyhlásil, že jeho kritika kapitalizmu a bohatých ľudí sa vzťahuje len na „veľmi malú menšinu francúzskych občanov“.

protivníčka Arlette Laguillerová. V porovnaní s LO sa tak Liga javí ako omnoho pokrokovejšia a prispôsobivejšia sa novým sociálnym realitám.

V tomto kontexte sa úspech LCR nedá vysvetliť automatickým prestupom hlasov voličov LO na Besancenota⁵⁶, ale skôr tým, že sa Liga javí ako najpriateľnejšia alternatíva z pomedzi ultraľavicových strán. A to najmä v porovnaní s Lutte ouvrière, ktorá nie len že nejaví známky programového vývoja [Lazar 2002: 166], ale navyše i cielene ignoruje akúkoľvek spoločnú iniciatívu, ktorá sa netýka exkluzívne robotníckej triedy [Cosserson 2007: 198].

Istú rolu môže hrať i porovnanie oboch kandidátov: na jednej strane mladý, dynamický a dobrý rečník Olivier Besancenot, na druhej strane Arlette Laguillerová, ktorá sa v roku 2007 zúčastnila na svojich šiestych prezidentských voľbách od roku 1974! Pri porovnaní kandidátov Besancenot jasne predstavoval obnovu.

3.2. Dekompozícia Francúzskej komunistické strany

3.2.1. Postavenie LCR v kontexte silnej Komunistickej strany

Od svojho vzniku sa IV. Internacionála postavila v opozícii voči tzv. byrokratickému komunizmu a stalinizmu, ktorí podľa Trockého zradil pravý komunizmus a ciele robotníckeho ľudu a tým skompromitovali jeho šance na to, aby sa jedného dňa samočinne emancipoval od vykorisťovateľskej buržoázie. V očiach trockistov predstavovali nielen ZSSR ale aj západoeurópske strany defakto rovnako nebezpečného nepriateľa ako samotné buržoázne strany. Trockého prívrženci a následovníci vinili komunistické strany z toho, že sa vzdali revolúcie. Preto len oni jediní mohli tvoriť revolučnú avantgardu schopnú dosiahnuť oslobodenie robotníckej triedy.

Trockij predpovedal, že druhá svetová vojna dovŕši krízu buržoázie a i byrokratického stalinizmu, to sa však nestalo [Pina 2006: 128]. Naopak ZSSR vojnou

---

⁵⁶ Rozdiel hlasov medzi LO a LCR.

posilnilo svoju veľmocenskú pozíciu a i v západoeurópskych krajinách, a to najmä vo Francúzsku, sa táto situácia podpísala na posilnení pozícií komunistických strán. Po skončení vojny, hlavne vďaka úlohe ktorú strana zohrala v domácom odboji, ale i vďaka atrakcii, ktorou na ňu vplývala ZSSR sa Komunistická strana francúzska stala prvou politickou stranou a až do osemdesiatych rokov, keď sa objavili prvé skutočne alarmujúce príznaky úpadku, zostala PCF najsilnejšou ľavicovou stranou.

I v priebehu najväčších revolučných momentov, akými bezpochyby boli udalosti mája 1968, sa pozície oboch táborov prakticky diametrálne rozchádzajú. Členovia JCR ako Alain Krivine sa rozhodli jednať ako prívrženci demonštrujúcich študentov, prihlásiť sa od začiatku k udalostiam a postaviť sa proti polícii. Naopak vedenie PCF počínanie študentov verejne kritizovala a obviňovala ich z falošnej revolúcie⁵⁷. Komunistická sa strana sa nakoniec pripojila k hnutiu až koncom mája, po vyhlásení generálneho štrajku hlavnými odborovými organizáciami⁵⁸ [Becker 2005: 269]. V udalostiach mája 1968, z dôvodu svojej neskorej reakcie, PCF stratila časť svojej prestíže a definitívne zanechala revolučné pole ultralavici.

Další politický vývoj naďalej smeroval k čoraz väčšej marginalizácii komunistov. Spoločný program so socialistami, účasť vo vláde pod taktovkou François Mitterranda a neskôr Pluralitná ľavica (*Gauche plurielle*, GP), ktorá vládla päť rokov počas kohabitácie medzi Jacquesom Chiracom a socialistom Lionelom Jospinom síce dokázali v očiach celého Francúzska, že komunistická strana nepredstavuje žiadne nebezpečenstvo pre francúzsku demokraciu. Na druhej strane však hlboko podryli reputáciu strany ako kredibilnej alternatívy voči Socialistickej strane. Jednoducho sa z nej stala jedna z vládných strán, ktorá sa zriekla projektu zmeny spoločnosti a stratila tak svoju „fonction tribunitienne“, teda tribuničnú funkciu⁵⁹.

---

⁵⁷ Jeden z vtedajších sekretárov strany George Marchais publikoval v *Humanité* z 03.5.1968(denník silne prepojený s PCF) článok pod názvom „Je treba demaskovať falošných revolucionárov“ („De faux révolutionnaires à démasquer“) [Becker 2005: 267].

⁵⁸ Najmä CGT (Confédération générale du travail, Generálna konfederácia práce) úzko prepojená zo štruktúrami strany.

⁵⁹ Koncept „fonction tribunitienne“ bol predložený francúzskym politológom Georgesom Lavauom [Novák 1995: 317]. Podľa neho, na to aby sa systém udržal, musí spĺňať tri funkcie: členovia vládnuceho systému musia byť

3.2.2. Otvorenie politického priestoru naľavo od PS po roku 1989

Od prevzatia moci socialistami na začiatku osemdesiatych rokov tak komunistická strana strácala čoraz viacej a viacej voličov. Tento trvalý pokles sa dá vysvetliť i ideovou rigiditou zaklienenou medzi revolučnou ultraľavicou a reformistickou PS. Keď sa PCF definitívne vzdala myšlienky revolúcie ostal jej priestor na ideovú obnovu jedine smerom k PS. V meniacom sa socioekonomickom kontexte to postupne zabránilo strane obnoviť si voličskú základňu.

Pravdepodobne najväčší úder priniesol komunistom pád Železnej opony, ktorý viedol k zmene režimov v strednej a východnej Európe a konečne k rozkladu ZSSR. PCF tak stratila nielen svoj model. Pád komunistických režimov, dôkazy o hrôzach a politickej perzekúcii, ktoré museli obyvatelia týchto krajín znášať po desaťročia, zdiskreditovali z politického hľadiska všetky komunistické tézy. PCF sa do istej miery, a i najmä kvôli jej silnému prepojeniu s moskovskými štruktúrami, stala prakticky zo dňa na deň zastaranou a jej spoluvláda so socialistami neprispela na jej popularite. Trockizmus týmto spôsobom dokázal, že kritika, ktorú adresoval voči komunizmu od začiatku, bola nielen legitímna ale hlavne správna [Reynaud 2006: 193]. Pád Berlínskeho múru sa stal dôkazom, že sa komunisti vybrali nesprávnym smerom a sú dokonca svojím omylom zodpovední za triumf kapitalizmu na celosvetovej úrovni. Z toho dôvodu sa trotskizmus stáva jediným „správnym“ komunizmom.

Odhliadnuc od ideologických definícií „správneho“ či „mylného“ komunizmu, diskreditácia Komunistickej strany vytvorila naľavo od PS politický priestor, ktorý je nutné vyplniť. PCF síce úplne nezmizla, ale skóre z posledných prezidentských volieb,

---

legitímni v očiach občanov, systém musí niesť v sebe prvky obnovy a umožniť vznik nových ideových tendencií a nakoniec musí zaistiť, že i kategórie, ktoré tento systém nedokáže vstrebať, budú mať možnosť sa vyjadriť. Práve tretia menovaná funkcia je „fonction tribunitienne“. Podra Lavauovej analýzy ju zabezpečovala v druhej polovici dvadsiateho storočia práve komunistická strana.

kde jej kandidátka získala len necelé dve percentá hlasov je dôkazom hlbkej krízy, ktorá stranou zmieta.

Ak sa vrátíme ku konceptu „*fonction tribunitienne*“, priestor, ktorý sa na ľavej časti politicého pola vytvoril zanechal časť voličov, práve tých, ktorí v „systémových“ stranách nenáchádzajú dostatočné riešenia ich situácií, bez signifikatívneho politického reprezentanta. LCR sa tak môže javiť ako politická štruktúra schopná reprezentovať túto časť spoločnosti, ktorá sa nespoznáva v klasických stranách, či extrémnej ľavici a to najmä svojím postavením, ako sa sama označuje, „100% vľavo“⁶⁰ [Zappi 2007] a vďaka radikálnemu odmietnutiu podieľať sa akýmkoľvek spôsobom na moci i v prípade, že sa jej podarí získať kreslá v politických inštitúciách⁶¹.

Analýza úpadku Francúzskej komunistickej strany tak poukazuje na fakt, že nedávny volebný úspech LCR by sa mohol dať pričítať na konto krízy v PCF, ktorá po dlhé roky vyplňala funkciu politickej reprezentácie tej časti spoločnosti, ktorá sa nespoznávala vo vládných stranách a ktorá sa po páde „Železnej“ opony ocitla bez možnosti alternatívy. I keď je nutné vziať do úvahy sociologický vývoj ultraľavicových voličov a ani zďaleka nie je možné tvrdiť, že všetci bývalí voliči Komunistickej strany sa automaticky preniesli na LCR, je možné interpretovať aktuálne postavenie Revolučnej komunistickej ligy ako strany, ktorá aspoň dočasne vyplnila politický priestor zanechaný naľavo od PS.

Politicky sa LCR podarilo využiť diskreditáciu PCF, keďže táto sa rozohdla pre účasť na vláde práve v momente veľkých ekonomických, technologických mutácií a neustáleho ústupu sociálneho štátu, ktorý sa negatívne odrazil najmä na živote chudobnejších vrstiev [Pina 2006: 142]. Tieto sa cítia byť izolované a ponechané

---

⁶⁰ „100% vľavo“ je akýmsi politickým heslom či podtitulom názvu Revolučnej komunistickej ligy

⁶¹ V prípade volieb organizovaných podľa proporčného systému je Liga pripravená uzavrieť „technické“ aliancie i so socialistami i s komunistami (ako tomu bolo i v posledných miestnych voľbách v marci 2008), avšak odmieta formovať exekutívnu koalíciu pokiaľ v nej nie sú reprezentanti LCR vo väčšinovom postavení. To znamená, že odmieta záväzok hlasovať a priori za každý návrh, ktorý je predložený ľavicovou väčšinou, k čomu by ju mohla donútiť koalíčná zmluva a čo hlavne sama vyčítala PCF, keď bola súčasťou vládnej koalície. Na druhej strane ani neodmieta hlasovať za akýkoľvek návrh, nesnaží sa uzavrieť do systematickej opozície. Liga vlastne prekonizuje veľmi pragmatický postoj, ktorý vyžaduje hlasovať za alebo proti návrhom z hľadiska ich kompatibility s programom strany.

vládnymi politickými stranami napospas nezamestnanosti a ekonomickej neistote. Liga si na rozdiel od PCF ponechala „čistý štít“, ktorý napriek účasti na voľbách nebol poškvrnený účasťou na moci a rozhodovaní, čím sa im podarilo zachovať tvrdú ideovú líniu. Nikdy sa nepodriadili politickej pragmatickosti alebo tzv. „diktátu moci“.

3.3. Kríza Socialistickej strany

Čo sa týka analýzy aktuálneho politického kontextu a jeho vplyvu na LCR a jej vývoj, nie je možné vynechať nejdôležitejšiu francúzsku ľavicovú stranu: Socialistickú stranu. I keď ide o tzv. stranu „systémovú“, ktorá sa niekoľko-krát podielala počas Piatej republiky na vláde a je značne vzdialená od politického spektra v ktorom sa nachádza Revolučná komunistická liga, pohľad na jej vývoj môže poskytnúť objasnenie otázky pozície LCR na politickej scéne Francúzska.

Situácia v Socialistickej strane je od prezidentských volieb, keď odstupujúci premiér a zároveň kandidát Lionel Jospin nepostúpil do druhého kola volieb, v prechodnom stave. To znamená, že i keď v princípe programovo uznali trhovú ekonomiu a osobné vlastníctvo⁶² ako základ ekonomického fungovania modernej spoločnosti, strana udržiava voči týmto pojmom veľmi nejasné oficiálne stanovisko. Terajšia situácia vyvplyva z boja, ktorý sa odohráva vo vnútri strany medzi rôznymi ideovými smermi [Bensaïd, Joshua 2008]. V skratke, keďže cieľom práce nie je analyzovať príčiny rozbrojov v PS, je možné povedať, že sa strana zmieta v opozícii medzi reformistami, ktorí by si želali situovať sa viac ako stredolavicová strana a tým sa zaradiť medzi moderné sociálne demokracie a medzi prívržencami ortodoxnej socialistickej línie, ktorí sa domnievajú, že strana zradila svoje pôvodné voličstvo a že by sa mala nanovo zaradiť viac naľavo [Zappi 2007]. Obidva smery sa opierajú o argument

---

⁶² Počas svojho mandátu v rokoch 1997-2002 sa vláda Lionela Jospina nielenže nezriekla privatizácií, ale ich ešte zrýchlila napr. privatizáciou telekomunikácií.

nespokojného voliča, ktorý sa od strany odvracia buď k stredopravici alebo k extrémnej ľavici, pretože je pre neho PS príliš či málo radikálna.

Napriek neistote pred budúcim kongresom strany a pred tým, než sa rozhodne o novom generálnom sekretárovi, ktorý zvolí smer, ktorým sa má strana uberať, zdá sa že väčšinová pozícia radových členov sa skôr prikláňa k reforme strany smerom k tzv. „tretej ceste“, ktorá by sa inšpirovala Tonym Blairom a jeho reformou Labour party. V tomto prípade sa PS jasne a jednoznačne posunie na politickom poli doprava a otvorí tak ešte viac priestor extrémnej ľavici a jej reprezentantom.

Argument odporcov tekejto reformy sa zakladá na analýze neúspechu Lionela Jospina v roku 2002, keď do druhého kola, po prvý-krát v histórii, postúpil na jeho úkor kandidát extrémnej pravice Jean-Marie LePen. Rozdiel medzi LePenom a Jospinom bol 0,70% hlasov zúčastnených voličov, pri čom skóre trotskistickej extrémnej ľavice (LCR, LO, PT⁶³) presahovalo 10% hlasov. Keďže išlo o voľby, ktoré nasledovali priamo po päťročnej vláde Pluralitnej ľavice⁶⁴, prudký nárast hlasov pre extrémnu ľavicu a najmä pre LCR, ktorá predstavila svojho kandidáta prvý-krát od volieb v roku 1974⁶⁵, sa zdá byť následkom nespokojnosti voličov z odstupujúcou ľavicovou vládou. V prezidentských voľbách v roku 1995 sa podarilo trom kandidátom pluralitnej ľavice Lionelovi Jospinovi pre PS, Robertovi Hueovi pre PCF a Dominique Voynetovej pre Stranu zelených zjednotiť viac ako 35% hlasov zúčastnených voličov. O sedem rokov neskôr a po piatich rokoch u moci stratila Pluralitná ľavica, tento-krát reprezentovaná piatimi rôznymi kandidátmi, o 3% hlasov.

Samozrejme nejde o revolučný pokles a neúspech Jospina postúpiť do druhého kola sa dá pričítať tak roztrieštenosti ľavicových hlasov ako i nárastu nespokojných ľavicových voličov, ktorí by sa rozhodli hlasovať v prvom kole pre radikálneho

---

⁶³ Strana pracujúcich (*Parti des travailleurs*, PT) vzišla z odnože IV. Internacionály, ktorá sa oddelila v roku 1953[Pina 2006:].

⁶⁴ Gauche plurielle (Pluralitná ľavica) volebná a vládna koalícia ľavicových strán, ktorá sa skladala z Socialistickej strany, Francúzskej komunistickej strany, Strany zelených (Verts), Hnutia občanov (Mouvement des citoyens) a Radikálnej ľavicovej strany (*Parti radical de gauche*)

⁶⁵ V prezidentských voľbách roku 1988 podporila LCR oficiálne disidentského komunistického kandidáta Pierra Jucquina, ktorý však kandidoval ako nezávislý kandidát a teda nie pod hlavičkou strany.

kandidáta, akým bol i Olivier Besancenot, aby naznačili systémovej strane (v tomto prípade PS), že sa svojou politikou prílišne odkláňa od ich očakávaní.

Ak by sa teda socialistická strana rozhodla nadobro sa preorientovať na stredoľavicovú formáciu a priblížiť sa tak modernému sociálne demokratickému postoju, mohlo by to znamenať trvalejší presun hlasov radikálnejšie orientovaných voličov na strany extrémnej ľavice a v prvom rade LCR, ktorá sa v aktuálnom kontexte profiluje ako najpotenciálnejšia politická strana ultraľavicového zamerania schopná týchto voličov reprezentovať, najmä vďaka tomu ako voliči vnímajú jej hovorcu Oliviera Besancenota. Tento sa profiluje ako jediná skutočná opozícia voči aktuálnej vláde a jeho pozícia je v porovnaní s nejednotnou PS jasne čitateľná [Zappi 2007]. Jej rétorika sa javí modernejšia ako diskurz LO a na rozdiel od PCF nemala príležitosť zdiskreditovať svoj program účasťou na vláde. Budúcnosť a úspech Ligy tak z veľkej časti pravdepodobne záleží i na pozícii socialistov a na tom, či sa Socialistická strana rozhodne definitívne pre oficiálny posun smerom doprava.

3.4. Formácia novej jednotnej antikapitalistickej strany?

3.4.1. Trojnásobný historický precedent

Myšlienka vytvoriť jednotnú stranu, ktorá by sa situovala svojím programom skutočne „vľavo“, nie je úplne nová. LCR si je plne vedomá roztrieštenosti ľavicových síl, ktoré jej zabraňujú vplývať vo väčšej miere na politický život krajiny. Návrh, ktorý v lete 2007 oficiálne ohlásil hovorca strany Olivier Besancenot, a ktorý predpokladá zánik LCR ako takej koncom roka 2008 a vznik novej antikapitalistickej strany, ktorá by združovala všetky sily, ktoré bojujú v spoločnosti proti ultraliberalizmu a kapitalistickým oligarchom, sa vlastne vzvinul z troch predchádzajúcich viac menej úspešných skúseností.

V prezidentských voľbách roku 1988 sa LCR rozhodla podporiť disidentského kandidáta Komunistickej strany, Pierra Juquina. Tento bývalý člen výkonného výboru a hovorca PCF bol zo strany z dôvodu doktrinálnych nezhôd vylúčený. V prezidentských voľbách mal za cieľ reprezentovať široký ľavicový pól komunistov, prívržencov udržateľného rozvoja a nezaradených. LCR sa pripojila k hnutiu a organizácii výborov na podporu tejto kandidatúry. I keď na koniec Juquin získal len 2,08%, je možné pričítať tejto epizóde pozitívny charakter z toho dôvodu, že dokázala po prvý-krát zjednotiť sily naľavo od socialistov do jednotného projektu.

Druhou dôležitou skúsenosťou je organizácia kampane referenda o Európskej ústave, ktorá sa odohrala na jar roku 2005 a v ktorej LCR aktívne agitovala proti prijatiu tejto ústavy, ktorá podľa jej hovorcov znamená koniec sociálnej Európy a inštitucionalizáciu ultrakapitalizmu na úrovni Únie. Ide zatiaľ o najúspešnejšiu a najširšiu spoluprácu v rámci celej ľavice, pretože sa jej podarilo zjednotiť všetky strany naľavo od PS vrátane ľavého krídla socialistov napriek tomu, že vo vnútornom referende sa členovia Socialistickej strany vyjadrili v prospech Európske ústavy. Aktivisti orientovaní proti Európskej ústave sa zorganizovali do „Jednotných kolektívov“ (*Collectifs unitaires*), ktoré sa skladali s členov PS, Zelených, PCF, LCR, LO, ale aj členov rôznych asociácií⁶⁶[Reynié 2007: 222]. Táto spolupráca priniesla svoje ovocie, keďže projekt Ústavy bol v referende, ktoré sa konalo 29. mája 2005, odmietnutý a tým pádom sa zablokoval i proces na celoeurópskej úrovni.

Tretím precedantom je konštitúcia „Celonárodného združenia iniciatívy pre zjednotenie antiliberálnej ľavice a spoločných kandidátú“⁶⁷ do prezidentských volieb 2007. Táto udalosť je zaujímavá z dvoch dôvodov [Reynaud 2006: 84]. Po prvé išlo po prvý krát o široké združenie ľavicových aktivistov⁶⁸, ktoré malo za cieľ zvoliť jediného

---

⁶⁶ Najdôležitejším z nich je Fondation Copernic, think-tank zaoberajúci sa alterglobalizačnou tematikou a projektami, ktoré majú za cieľ korigovať excesy ekonomického liberalizmu.

⁶⁷ « Collectif national d'initiative pour un rassemblement antilibéral de gauche et des candidatures communes »

⁶⁸ Kolektívy boli podporované a organizované nie priamo stranami, okrem PCF, ale jednotlivými osobnosťami. LO sa vyčlenila od začiatku, LCR ako organizácia zachovala veľmi zdržanlivý postoj z dôvodu masívnej prítomnosti PCF, ale kolektívy sa napriek tomu skladali z veľkého množstva aktivistov LCR.

spoločného kandidáta, ktorý by predstavoval antiliberálnu ľavicu v prezidentských voľbách. Po prvý-krát sa tak tieto sily zjednotili s cieľom konštruktívneho návrhu a nie len systematickej opozície. Po druhé neúspech tejto iniciatívy, ktorej sa nepodarilo dospieť k spoločnému záveru⁶⁹ poukázal na roztrieštenosť a vlastne na neexistenciu akéhokoľvek antiliberálneho hnutia. Úspech, ktorý Besancenot dosiahol vo voľbách je však podľa LCR dôkazom, že ho voliči pokladajú za najreprezentatívnejšieho kandidáta radikálnej lavice. Tak isto sú si však vedomí rozkolu medzi popularitou ich hovorca a samotnej strany, preto vznikla myšlienka založenia novej strany „na obraz jej mladého kandidáta“ [Zappi 2007].

3.4.2. Otázky okolo novej antiliberálnej strany

Vo svetle týchto udalostí a problémov sa ale javí konštitúcia jednotnej „antikapitalistickej strany“ viac ako problematická. V prvom rade sa jej nepodarí vyriešiť roztrieštenosť síl naľavo od PS, pretože LO ale ani PCF neakceptujú rozpustiť sa do novej strany a v konečnom dôsledku to ani nie je jej cieľom. V druhom rade sa vynára otázka programu. LCR kladie tri úlohy, ktoré by nová strana mala spĺňať: odmietnutie akejkoľvek volebnej spolupráce s PS a zameranie sa na triedny boj, obhajoba antikapitalistického programu vo voľbách a v „sociálnych bojoch“⁷⁰ a spolupráca na medzinárodnej úrovni so stranami, ktoré majú podobné vízie. Tento program sa javí ako problematický najmä preto, že nepredstavuje prakticky žiadnu zmenu v porovnaní s doterajšími postojmi LCR [Reynié 2007: 223].

Záleží síce od toho, ako sa konštitutívnym výborom vytvoreným na celom území Francúzska, ktorých delegáti majú založiť stranu na celoštátnom kongrese v júni tohoto roku, podarí definovať antikapitalizmus, ale v každom prípade sa zdá nepravdepodobné,

---

⁶⁹ Oficiálne bola ako spoločná kandidátka zvolená Marie-George Buffetová z Komunistickej strany. Proti tomuto výsledku sa však mnohí členovia kolektívov ohradili a obvinili PCF z manipulácie a snahy využiť iniciatívy na stranické účely, keďže sa ukázalo, že niektoré kolektívy boli vytvorené krátko pred hlasovaním a zložené exkluzívne s členov Komunistickej strany.

⁷⁰ Teda pri príležitosti štrajkov a manifestácií na obranu sociálnych výhod Welfare state

že by sa LCR vzdala cieľov ako kolektivizácia výrobných prostriedkov. Tak isto odmietnutie akejkoľvek spolupráce a spoluvlády s PS ju automaticky vyčleňuje z akejkoľvek možnosti podieľať sa na ovplyvnení politických rozhodnutí. Je totiž viac ako nepravdepodobné, že sa jej samotnej podarí dosiahnuť väčšinu. V neposlednom rade sa zdá byť otázne prijatie širšou väčšinou mimo aktálnych stránkov LCR tématiky triedneho boja.

Snaha o založenie novej strany sa tak viac podobá na politický manéver transformácie LCR, ktorá sa tak nielen zbaví svojho mena (navyše diskusie o zmene názvu existujú už od roku 2003), ale i priameho spojenia s májom 1968, ktorého udalosti ešte stále vzbudzujú značné obavy a snáť i fóbiu v nemalej časti obyvateľstva [Zappi 2007]. Je veľmi otázne, či sa LCR podarí vytvoriť stranu s omnoho širšou členskou základňou ako je jej vlastná, napriek želaniu zjednotiť ľavicové sily od ľavého krídla PS až po LO, ako tomu bolo pri príležitosti referenda o Európskej ústave, ale exkluzívne na individuálnej báze. Liga sa definitívne vzdala myšlienky na zjednotenie politických strán.

LCR ale neskrýva svoje nové ambície. Iniciatíva založenia nového hnutia je v konečnom dôsledku len prostriedkom na získanie nových členov, po úspechu Besancenota údajne vedenie strany dostalo 2000 žiadostí o členstvo [Zappi 2007]. Otvorene priznáva, že jej cieľom je politicky ovládnuť novú organizáciu, aby sa mohla presadiť jej protikapitalistická orientácia. Konečným cieľom stále zostáva „nastolenie socializmu prostredníctvom vlády pracujúcich, ktorí sa budú organizovať v ľudových a robotníckych radách, prípadne organizáciách podobného typu, a ktorých úlohou je vyvlastnenie buržoázie“⁷¹, strana má byť prostriedkom „sociálnej transformácie“ [Camus 2006: 39-40].

4. Záver

---

⁷¹ 17. Kongres LCR v januári 2008.

V konečnom dôsledku sa vzostup LCR na politickej scéne dá pričítať charakteristike krajiny a jej politickej scény. Ultraľavica má vo Francúzsku viditeľnosť a politickú legitimitu, ktorej sa ostatné krajiny môžu len ťažko rovnať a to najmä vďaka revolučnej histórii, ktorá je ešte dnes hlboko zakorenená v ľudovej predstavivosti.

LCR sa podarilo pretrvať i časoch viac problematických a v poslednej dobe sa stavia najmä na ruinách PC a vďaka novým protestným hnutiam. Protest akoby bol zakorenený hlboko v povahe francúzskeho národa, ktorému sa nedarí oplakať neukončenú Francúzsku revolúciu. Ale tak isto sa jej darí do istej miery „kapitalizovať sociálny hnev“ ľudových vrstiev zabudnutých v rámci konsenzuálnej stredovej republiky (*République du centre*), po vláde jediného socialistického prezidenta a diskreditácii PCF po páde „Železnej opony“ sa jej podarilo sa profilovať ako jediná alternatíva naľavo od PS; ako jediná „pravá ľavica“, ktorá sa stavia proti komunistickému reformizmu a paktovaniu s vládnymi stranami.

Od deväťdesiatych rokov si stavia novú identitu i v spolupráci s altermondialistickými hnutiami a radikálna zmena spoločnosti sa opäť dostáva do popredia ako legitímna akcia stelesnená extrémnou ľavicou, ktorá paradoxne nevzbudzuje strach či nedôveru, naopak sa javí ako „skupinka úprimných trochu romanticky zmýšľajúcich revolucionárov, dnes predstavovaných mediálne široko známim a sympatickým Olivierom Besancenotom“ [Pina 2006: 142].

Jedným z dôvodov prečo sa LCR podarilo zaujať viac a obnoviť či dokonca vylepšiť svoj volebný výsledok v porovnaní s 2002 je fakt, že ako jediná z trotskistickej trojice LO, PT a LCR sa nevenuje zásadne „robotníckej“ tématike a triednemu boju, ale rozšírila svoje publikum na ktorúkoľvek časť obyvateľstva či individuum, ktoré je utláčané silnejšími posluhovačmi kapitalizmu a liberalizmu. Táto zmena taktiky sa javí veľmi predvídavá vzhľadom na premeny robotníckej triedy v dnešnom kontexte globalizácie: jej rady sa čoraz viac preriedujú a orientujú sa viac na extrémnu pravicu, keďže sa cítia byť ohrození príchodom zahraničných pracovných síl, otvorený internacionalizmus a solidarita s Tretím svetom sa im nejavia ako veľmi pútavé tématiky.

Dlhodobu pod vplyvom väčších úspechov konkurenčnej LO, LCR sa začiatkom 21. storočia jasne emancipuje a vďaka úsiliu v asociatívnej a odborovej sfére sa ukazuje ako nový nositeľ nádejí extrémnej ľavice. Táto tendencia sa potvrdila i v posledných prezidentských voľbách, keď Olivier Besancenot dosiahol dvojnásobne väčšie skóre ako kandidátka Lutte ouvrière.

Od deväťdesiatych rokov zaznamenala strana markantnú expanziu avšak najmä vďaka pre ňu priaznivému politickému kontextu, čo však neznamená, že sa situácia stabilizovala a i dnes je strana marginalizovaná na politickom poli. A napriek snahe zjednotiť sympatizantov ultraľavice do jednej strany, ktorá sa zbaví negatívnej konotácie mája 1968 výmenou za aktuálne populárny altermondializmus, sa zdá nepravdepodobné, že by sa LCR bez radikálnej programovej zmeny, ktorú stále nie je aktuálna, podarilo presadiť ako hlavný politický činiteľ na francúzskej politickej scéne. Jej volebné výsledky sú totiž príliš závislé na osobe kandidáta, ktorý ju reprezentuje a na politickej konjunktúre najmä v porovnaní s postojmi PS.

Vo svetle analýz programového postoja LCR a jeho pravdepodobného vývoja z perspektívy založenia novej antikapitalistickej strany, významu volebného hlasu pre Oliviera Besancenota, vzťahu jeho osobnosti a stranického aparátu LCR v očiach voličov a na koniec samotného ľavého spektra je možné potvrdiť prvotnú hypotézu. I keď sa dnes LCR javí ako extrémne ľavicová strana z najväčším volebným potenciálom, je jej pozícia na politickej scéne krehká a plne závislá od politickej konjunktúry a kapitálu sympatie, ktorým disponuje jej hovorca Olivier Besancenot. Na druhej strane však bude potreba sledovať vývoj novej strany, ktorá sa má na báze LCR sformovať do konca tohoto roka. Či sa jej podarí kapitalizovať politický potenciál Besancenota a vytvoriť relevantnú ľavicovú alternatívu sa ukáže až v budúcnosti.

Bibliografia:

- **Obecne - teoretická literatura**

Fiala, P. – Strmiska, M. (1998). *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.

Novák, M (1997). *Systémy politických stran*. Praha: SLON.

Říchová, B. (2000). *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.

Říchová, B. (2002). *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systém*. Praha: Portál.

Sartori, G. (2001). *Srovnávací ústavní inženýrství*. Praha: SLON.

- **Tématická :**

Becker J.-J. (ed.) (2005). *Histoire des gauches en France Volume 2 : XXe siècle : à l'épreuve de l'histoire*. Paris : La Découverte.

Bensaïd D. (2002). *Les Trotskismes*. Paris : PUF, coll. « Que sais-je ? ».

Besancenot O. (2003). *Révolution. Cent mots pour changer le monde*. Paris : Flammarion.

Birnbaum J. (2005). *Leur jeunesse et la nôtre. L'espérance révolutionnaire au fil des générations*. Paris : Stock.

Bréchon P. (2001). *Les partis politiques français*. Paris : La Documentation française.

Brochier J.-C. – Delouche H. (2000). *Les nouveaux sans-culottes*. Paris : Grasset.

Camus J.-Y. (2006). *Extrémismes en France. Faut-il en avoir peur ?* Toulouse : Editions Milan.

Cassen B. (2001). *Tout a commencé à Porto Alegre*. Paris : Mille et une nuits.

Cosseron S. (2007). *Le dictionnaire de l'extrême gauche*. Paris : Larousse.

Charpier F. (2002). *Histoire de l'extrême gauche trotskiste*. Paris : Editions N.1.

Lazar M. (2002). *Le Communisme, une passion française ?*. Paris : Perrin, coll. « Tempus ».

Lazar M. (2004). « *Trotsky, les trotskistes et la France* », In Leroy-Ladurie E., *Personnages et caractères, XVe-XXe siècle*. Paris : PUF.

Offerlé M. (2006). *Les partis politiques*. Paris : PUF, coll. « Que sais-je ? ».

Pingaud D. (2000). *La gauche de la gauche. Contre-enquête*. Paris : Seuil.

Raynaud P. (2006). *L'extrême gauche plurielle*. Paris : Autrement.

Reynié D. (2007). *L'extrême gauche, moribonde ou renaissante ?*. Paris : PUF.

Salles J.-P. (2005). *La Ligue communiste révolutionnaire (1968-1981). Instrument du grand soir ou lieu d'apprentissage*. Rennes : Presses universitaires de Rennes.

Verdès-Leroux J. (2005). *La foi des vaincus. Les « révolutionnaires français » de 1945 à 2005*. Paris : Fayard.

Weber H. (2004). *Lettre recommandée au facteur*. Paris : Le Seuil.

- **Články a periodiká:**

(máj 2004) „1999-2004 bilancia poslancského mandátu. Revolucionári v Európskom parlamente“. In: *Rouge Europe Bulletin des député(e)s européens de la LCR*, vol. 8.

Belleret R. (11. apríl 2002). « Génération Besancenot ». In : *Le Monde.fr* (stiahnuté z <http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=b61f9f8bda964f704f4b0e7625f094e43c9fdbaa55ff091c> dňa 21.9.2007).

Bensaïd D. – Joshua S. (8. máj 2008). “Requiem pour un socialisme défunt”. In: *Le Monde.fr* (stiahnuté z <http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=fd299c17c3c0dcb84dff51edcc5c2726bddf05d487dc41d4> dňa 9.5.2008).

Equy L. (8. január 2008). « Besancenot, le capital chou chou ». In : *La Libération.fr* (stiahnuté z <http://www.liberation.fr/actualite/politiques/302356.FR.php> dňa 8.1.2008)

Frederic B. (2. máj 2001) « Qu'est devenue la classe ouvrière ? Entretien avec Olivier Schwartz, sociologue, spécialiste des études sur le monde du travail ». In : *l'Humanité .fr*, (stiahnuté z http://www.humanite.fr/2001-05-02_Politique_-Qu-est-devenue-la-classe-ouvriere-Entretien-avec-Olivier dňa 25.4.2008).

Lazar M. (2004). « Trotskisme une passion française », entretien. In : *L'Histoire*, vol. 285, s.75-85.

Novák M. (1995). « Systémy politických stran a základní modely opozice ». In: Sociologický časopis, vol. 31, s. 305-320.

Pina Ch. (2006). « Une exception française ». In : *L'extrême gauche en Europe*, Revue Etudes De La Df, vol. 5222, s. 71 – 95.

Zappi S. (27. december 2007) « Depuis 2002 la LCR voit ses effectifs rajeunir et se « populariser » ». In: *Le Monde.fr* (stiahnuté z <http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=9977f0d87ed17e5f245f365e8e20e9b6e10f8a7580a39bbb> dňa 10.3.2008).

Zappi S. (27. august 2007). „Olivier Besancenot appelle à la création d'un « nouveau parti radical et populaire » à la place de la LCR ». In: *Le Monde.fr* (stiahnuté z <http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=266e087b2c3beba39c761df81b91ed2d24b2f1d6030a8757> dňa 10.2.2008).

Zappi S. (4. november 2007). „Olivier Besancenot profite des hésitations du Parti Socialiste“. In: *Le Monde.fr* (stiahnuté z <http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=6a5a3d3b278ab48223217eb4dae27f03c9a2fa55fb278ad2> dňa 14.1.2008).

- **Dokumenty : (aktualizácia k 10.5.2008)**

Briatte F. - Delpeche P. « Qui détient aujourd'hui, dans le système politique français, la fonction tribunitienne ? » (stiahnuté z <http://phnk.com/files/cm2-scpo-tribunitienne-texte.pdf> dňa 15.6.2007).

INSEE: „Actifs occupés selon l'âge et la catégorie spcio-profesionelle“ (stiahnuté z http://www.insee.fr/fr/ffc/chifcle_fiche.asp?ref_id=NATCCJ03121&tab_id=306 dňa 25.4.2008).

Liégard G. (17. jún 2007) „Les résultats de la LCR en progrès, doit poursuivre ses efforts“ (stiahnuté z <http://www.lcr94.org/spip.php?article1544> dňa 12.4.2008).

Pina Ch. « L'extrême gauche en France : entre permanence et évolutions », (stiahnuté z http://solcidsp.upmf.fr/cidsp/publications/articles/pina_extreme_gauche.rtf dňa 10.10.2006).

- **Internetové zdroje : (aktualizácia k 30.4.2008)**

- a.) www.lcr-rouge.org
- b.) www.election-politique.com/lcr.php
- c.) <http://francepolitique.fr> (štatistické údaje o francúzskych politických stranách)
- d.) www.interieur.gouv.fr (výsledky prezidentských volieb v roku 2002 a 2007)
- e.) www.politis.fr
- f.) <http://vosdroits.service-public.fr> (internetový portál francúzskej administrácie)